

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์ขีดความสามารถของชุมชนคอยหลวง อ.เชียงดาว จ. เชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่า

จุดแข็ง

มีแหล่งท่องเที่ยวและทิวทัศน์ที่งดงามจากยอดคอยหลวงเชียงดาวที่มีพันธุ์พืชที่หลากหลาย และสำนักสงฆ์ถ้ำผาปล่องที่มีชื่อเสียง จึงทำให้มีกิจกรรมที่เหมาะสมเฉพาะกลุ่มที่สนใจ ด้านการท่องเที่ยวแบบผจญภัยเดินป่าขึ้นยอดคอย หรือการท่องเที่ยวการศึกษาธรรมชาติของถ้ำ หรือการศึกษาพันธุ์พืชและสัตว์ป่า รวมทั้งการศึกษาทางด้านธรรมชาติจากสำนักสงฆ์ถ้ำผาปล่อง นับได้ว่ามีศักยภาพค่อนข้างสูงในด้านการท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีเทคโนโลยีจากคอมพิวเตอร์ในการติดต่อสื่อสาร ระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานมีความพร้อมอยู่ในระดับหนึ่ง ทั้งด้านคมนาคมและการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

จุดอ่อน

ชุมชนรอบคอยหลวง เชียงดาว ยังขาดความพร้อมในการมีส่วนร่วมของการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินกิจกรรมแบบต่างคนต่างทำ มีกลุ่มที่หลากหลายในพื้นที่แต่ยังไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม อาจทำให้เกิดปัญหาด้านการท่องเที่ยวในอนาคต

โอกาส

เนื่องจากคอยหลวงเชียงดาวอยู่ในความดูแลของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว ทำให้ชุมชนมีโอกาสในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี มีความปลอดภัยสูง เส้นทางคมนาคมสะดวกเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย มีกฎระเบียบที่ชัดเจนจากหน่วยราชการ

ข้อจำกัดและอุปสรรค

เนื่องจากกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เน้นการท่องเที่ยวแบบผจญภัยและตั้งแคมป์ จึงยังไม่มีความพร้อมในการจัดการระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในด้านที่พักและอาหาร เครื่องดื่ม ตลอดจนอุปกรณ์ที่พักแรมและการจัดโปรแกรมต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับธุรกิจเอกชนภายนอกเป็นหลัก มีเพียงชาวบ้านบางส่วนซึ่งเป็นกลุ่มลูกหาบ มีหน้าที่ในการเป็นไกด์ท้องถิ่นและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ

4. ชุมชนบ้านหนองเปี้ย

บ้านถ้ำดับเตา – หนองเปี้ย ตั้งอยู่ในอำเภอไชยปราการ ตำบลศรีดงเย็น จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านพื้นที่กว้างใหญ่ ชาวบ้านนิยมปลูกบ้านเป็นหย่อมแบบญาติติดญาติ กระจายเป็นปึกหรือชาวบ้านที่เรียกว่าหมวด มีอยู่ 5 หมวด มีจำนวนครอบครัวตามทะเบียน 130 หลังคาเรือน และมีชาวมูเซออพยพจากที่อื่นมาปลูกบ้านอยู่อีก 4 – 5 หลัง จากการจัดประชุมเปิดโอกาสให้ชาวบ้าน โดยเฉพาะผู้สูงอายุเช่นนายเรือน เภาใส นายเหลียม บัวเผือ นางสม บรรณา เป็นต้น ได้ช่วยกันเล่าถึงความเป็นมาของหมู่บ้านพอสังเขปได้ว่า คนกลุ่มแรกที่เข้ามาบุกเบิกก็คือ นายอ้าย เภาใส ที่ใช้พื้นที่ป่าชุ่มน้ำหนองเปี้ยเป็นที่เลี้ยงควายเมื่อประมาณ 70 กว่าปี แต่จากหลักฐานบันทึกที่มีอยู่การจัดกระจาย แทรกตามพงศาวดาร ปื้มคัมภีร์โบราณ เข้าใจว่าหลายร้อยปีก่อนบริเวณถ้ำดับเตาน่าจะเป็นจุดพักผ่านทางของชาวไทยใหญ่ ลานนา พม่า และสยาม โดยเฉพาะประติมากรรมพระพุทธรูป แผ่นศิลาลักอักษรโบราณ รูปนกยูง รูปปั้นฤๅษีโกมารภักข์ที่มีอยู่ตรงหน้าและในถ้ำแจ้ง

การท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเคียงคู่กับชุมชนแห่งนี้มานานนับปี ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวได้เข้ามาแวะเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยวจะมาเที่ยวตามงานประเพณี (Conventional tourism) ของวัดถ้ำดับเตาที่มีตลอด 12 เดือน เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural tourism) ฉะนั้นเมื่อมองจากประวัติศาสตร์ถ้ำดับเตาจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่มีลักษณะพิเศษเพราะเป็นของประชาชนทั้ง 3 อำเภอ ไชยปราการ ผา่งและแม่ฮาด เนื่องจากมีวัดถ้ำดับเตาเป็นโบราณสถานเป็นศูนย์รวมของความศรัทธา

นอกจากนี้ น้ำรู หนองเปี้ยและบริเวณป่าเชิงเขาถอยถ้ำดับเตา ยังเป็นจุดพักผ่อนหย่อนใจ บรรยากาศร่มไม้สงบร่มรื่น ดึงดูดให้ประชาชนละแวกใกล้เคียงที่รู้จักเข้ามาเที่ยวกันเป็นประจำ ขณะที่สายน้ำจากภูหลวง ไหลเป็นสายธารขึ้นเย็น ไม่มีเห็ดค้ำง ไหลไปรวมกับสายน้ำใหญ่หล่อเลี้ยงผู้คนหมู่บ้านต่างๆ ของตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ ทั้งหมดนี้กล่าวได้ว่าเป็นมรดกทางธรรมชาติรังสรรค์ ถ้าคำนี้สำหรับชาวบ้านถ้ำ – หนองเปี้ย แต่ว่าปัจจุบันชุมชนยังไม่มีรูปแบบการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม งานวิจัยที่สนับสนุนโดย สกว. จึงเป็นการช่วยกระตุ้นการคิด เริ่มจากฐานข้อมูลที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติ นำมาสร้างเป็นองค์ความรู้ยกระดับเป็นศาสตร์ปัญญา สร้างการมีส่วนร่วม ค้นหาแบบที่เหมาะสมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน แล้วจึงพัฒนาเป็นงานสารสนเทศของการท่องเที่ยวเพื่อสร้างเสริมรายได้แก่ชุมชนเป็นมรดกมอบแก่คนรุ่นหลังได้ชื่นชมและใช้ประโยชน์ให้อย่างยั่งยืนสืบไป

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ SWOT ชัดความสามารถและข้อจำกัดด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหนองเปี้ย

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. ทรัพยากรที่สำคัญ ได้แก่ ถ้ำดับเตา, ถ้ำน้ำ, หนองเปี้ย, วัดถ้ำงาม, ป่าชมภู, ป่าสมุนไพร 2. สัตว์ที่สำคัญ ได้แก่ นก, ไก่ป่า 3. ที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยวมีความสะอาด 4. มีการจัดระบบการรักษาความปลอดภัยโดย อสม. 5. มีประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนที่สำคัญ ได้แก่ การมัดมือสู่ขวัญ, เทศกาล, ผู้อาวุโส, มีผลไม้ที่มีในท้องถิ่นเช่น ลิ้นจี่, ลำไย 6. มีการแนะนำและชักชวนนักท่องเที่ยว	1. ความยากจน, ไม่มีที่ทำกิน 2. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาไม่ต่อเนื่อง 3. มีปัญหาเรื่องขยะและน้ำเน่าเสีย 4. ไม่มีงบประมาณในการบริหารจัดการ 5. ไม่สามารถจัดการเรื่องที่ดินได้ เนื่องจากอยู่ในเขตอุทยาน 6. ไม่มีป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจน

จุดแข็ง	จุดอ่อน
7. มีมาตรการบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎระเบียบของชุมชน 8. หน่วยงานรัฐในพื้นที่ (อบต.) ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี	

ข้อจำกัด/อุปสรรค	โอกาส
1. พื้นที่ทำกินของชุมชนมีจำกัด 2. ขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ 3. ไม่มีการจัดการในเรื่องของขยะ และการบำบัดน้ำเสีย	อยู่ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหลัก

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์ขีดความสามารถของชุมชนบ้านหนองเปี้ย จ.เชียงใหม่ การศึกษาพบว่า

จุดแข็ง

ชุมชนมีทรัพยากรที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ได้แก่ ถ้ำดับเต่า ห้วยน้ำรู วัดถ้ำงาม ป่าชมภู ป่าสมุนไพร ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น และมีความพร้อมในระดับหนึ่งในการจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์โดยมีฐานความรู้จากการดำเนินงานวิจัยร่วมกับสำนักงานสนับสนุนกองทุนวิจัย สำนักงานภาค ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินการด้านท่องเที่ยวอยู่ในระดับหนึ่ง อีกทั้งภายในชุมชนยังมีหน่วยงานที่ร่วมกันประสานงานเป็นอย่างดี ตลอดจนการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและกลุ่มชาวบ้านในการจัดระบบรักษาความปลอดภัยและศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารซึ่งอยู่ในวัดถ้ำดับเต่า

จุดอ่อน

ชุมชนยังมีความยากจน ไม่มีที่ทำกิน ไม่มีงบประมาณเข้ามาสนับสนุนในด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ และปัญหาที่ไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาอย่างต่อเนื่อง และชุมชนไม่สามารถจัดการเรื่องที่ดินได้ เนื่องจากอยู่ในเขตอุทยาน จึงไม่สามารถปักปันบอกเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน

โอกาส

ชุมชนบ้านหนองเปี้ยอยู่ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหลัก เช่น ดอยอ่างขาง และเป็นเส้นทางที่ผ่านสามารถไปเชียงใหม่ การคมนาคมมีความสะดวกสบาย และองค์ความรู้ทางด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นฐานข้อมูลของชุมชนเอง จึงมีโอกาสดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ และทาง อบต. กำลังมีแผนในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวภายในชุมชนในอนาคต

ข้อจำกัดและอุปสรรค

ชุมชนมีพื้นที่ทำกินจำกัดและขาดงบประมาณในการบริหารจัดการในด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง และพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการในบางพื้นที่ ทำให้ขาดการตัดสินใจในการบริหารจัดการด้านพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งข้อจำกัดด้านภาษาต่างประเทศ ก็เป็นอุปสรรคของชุมชน เมื่อนักท่องเที่ยวต่างชาติแวะเข้ามาเยี่ยมชมภายในชุมชน

5. ชุมชนชาวม้งบ้านคอยปุย

ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติคอยสุเทพ-ปุย ระหว่างเขตติดต่ออำเภอแม่ริมและอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เดิมหมู่บ้านคอยปุยเป็นพื้นที่ปลูกฝิ่นของชุมชนชาวเขาเผ่าม้ง ในปี พ.ศ. 2490 ชุมชนยังตั้งรกรากอยู่ที่บ้านปางป่าคา ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาปี พ.ศ. 2496 – 2497 ทางกรมได้ส่งทหารเข้ามาปราบปรามยาเสพติดที่หมู่บ้านปางป่าคา เนื่องจากได้มีกลุ่มจีนฮ่อค้าฝิ่นได้เข้ามาอยู่ปะปนกับชาวบ้าน และเมื่อสิ้นสุดการปราบปราม หมู่บ้านปางป่าคา ก็ได้ล่มสลายไปในที่สุด ชาวบ้านซึ่งได้รับผลกระทบ และได้อพยพชุมชนเข้ามาตั้งรกรากอยู่ ณ บ้านคอยปุยในปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2500 กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขต 5 (ค่ายดาราธรรม) ได้เข้ามาช่วยเหลือและพัฒนาหมู่บ้าน โดยจัดตั้งโรงเรียนสอนหนังสือให้กับชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านได้เรียนรู้ภาษาไทยและอ่านออกเขียนได้ และต่อมาการพัฒนาหมู่บ้านได้ทราบถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้พระราชทานโรงเรียนส่วนพระองค์แก่หมู่บ้าน โดยพระราชทานชื่อโรงเรียนว่า “โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 1” และเปิดทำการสอนอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2507 นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2506 พระองค์ได้แนะนำอาชีพใหม่ด้านเกษตรกรรมแก่ชาวบ้าน และได้พระราชทานพันธุ์ลิ้นจี่ให้กับชาวบ้าน โดยพระราชทานครุฑเรือนละ 16 ต้น เพื่อปลูกและขยายพันธุ์ ชาวบ้านจึงได้ลดการปลูกฝิ่นและหันมาปลูกไม้ผลแทน และเลิกการปลูกฝิ่นโดยสิ้นเชิงในปี พ.ศ. 2515

เมื่อหมู่บ้านได้รับแนวทางการพัฒนาจากพระองค์ท่านแล้วหมู่บ้านได้ถือปฏิบัติตลอดมา และพระองค์ยังได้รับสั่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ฝ่ายปกครอง) ดำรวจประชากรของหมู่บ้าน และให้สัณฐานชาติไทยแก่หมู่บ้านและชาวบ้าน ในปี พ.ศ. 2507 เป็นต้นมา และหมู่บ้านยังได้รับพระกรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานทุนทรัพย์ส่วนพระองค์ผ่านยังกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนค่ายดาราธรรม เพื่อเป็นกองทุนหมู่บ้านในการสร้างอาชีพด้านการค้าขาย เมื่อปี พ.ศ. 2510 จึงทำชาวบ้านรู้จักการค้าขายตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ปัจจุบันมีแผงขายของ มีบ้าน และมีสวนลิ้นจี่เป็นของตนเองและสามารถปรับตัวทางวัฒนธรรมให้เป็นม้งอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ชุมชนยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ได้แก่

คอยผากลอง บริเวณคอยผากลองเป็นก้อนหินขนาดใหญ่ใช้เป็นจุดชมวิวยุโรปฝั่งอำเภอแม่ริม - แม่แตง และบนก้อนหินนี้มีต้นไม้ต้นเดียวที่พบบนเทือกเขาคอยสุเทพ - ปุย (คล้ายกุหลาบพันปี) ใบมีลักษณะสีเงิน ก้อนหินถัดไปถูกธรรมชาติสลักเป็นรูป “กลอง” ที่ใช้ในพิธีศพและพิธีส่งวิญญาณของเจ้าจ๊วะและโตร่งหน้า และส่วนท้ายของกลองเป็นก้อนหินทอดยาวขวางสันเขา และ

ได้ถูกฟ้าผ่าให้แยกออกเพื่อเปิดทางให้สามารถเดินทางผ่านไปยังฝั่งบ้านแม่สา อำเภอแม่ริมได้
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติชาวนาไทย ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2527 ในพิพิธภัณฑสถาน จัดแสดงประวัติข้อมูล
ประชากรแต่ละเผ่า เครื่องมือเครื่องใช้ของชนเผ่าต่างๆ นอกจากนี้ยังมีบ้านตัวอย่างของเผ่าม้ง และ
เผ่ากะเหรี่ยง แสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่

สวนน้ำตก บริเวณสวนน้ำตกสัมผัสบรรยากาศธรรมชาติกับน้ำตก สวนไม้ดอกไม้
ประดับ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติชาวนาไทย จัดแสดงครกตำของชนเผ่ากะเหรี่ยง และม้ง ครกไม้ข้าวกล้อง
ครกตำแบบพลังน้ำ หินไม้ขัด เป็นสื่อทางวัฒนธรรมของชนเผ่า แสดงถึงความสามัคคี ความมี
น้ำใจของคนในชุมชน

สมุนไพร ในป่าพบสมุนไพรหลากหลายชนิด และมีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จใน
เรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติหรือจิตวิญญาณ เช่น ผื่น ยาฆ่าตัวตาย ยารักษาโรคภัยอื่น ๆ และยา
บำรุงทั่วไป

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ SWOT ชี้ความสามารถและข้อจำกัดด้านการจัดการทรัพยากรและ
สิ่งแวดล้อมด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านม้ง คอยปุย

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. มีพิพิธภัณฑสถานชาวนาไทย และสวนน้ำตกคอยปุย พร้อมการเดินชมชนก 2. ชุมชนมีการอนุรักษ์ในความเป็นเอกลักษณ์ เช่น การแต่งชุดเสื้อผ้าและศิลปวัฒนธรรม พร้อมด้วยการพูด 3. ชุมชนมีการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ แหล่งท่องเที่ยวโดยการติดป้ายตามปากทาง หรือเส้นทางท่องเที่ยว และมีไกด์ชาวบ้านใน หมู่บ้าน 4. ในชุมชนมีการจัดการเรื่องขยะโดยการจ้าง คนทำความสะอาดภายในหมู่บ้านและนำไปทิ้ง ในจุดที่จัดไว้	1. ใช้ห้องน้ำรวมทำให้เวลาที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามา มากทำให้เกิดความไม่สะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว 2. บ้านพักยังไม่มีความเป็นส่วนตัวเนื่องจากอยู่ รวมกับบ้านของชุมชนและยังมีจำนวนน้อย

จุดแข็ง	จุดอ่อน
5. ชุมชนมีการบำบัดน้ำเสียจากห้องน้ำ / สุขา โดยปล่อยซึมทางดิน 6. ชุมชนมีการฝึกอบรมบุคลากรในท้องถิ่น เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีเกษตรกรอำเภอและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นผู้รับผิดชอบ 7. ชุมชนมีระบบการรักษาความปลอดภัยทางด้านเส้นทางการเดินภายในชุมชน เส้นทางการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยในแหล่งที่พัก โดยชุมชนภายในหมู่บ้านร่วมกับรับผิดชอบ 8. ชุมชนมีเส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอย่างสะดวกสบาย มีที่จอดรถ /ลานจอดรถที่เพียงพอ 9. ชุมชนมีป้าย/สัญลักษณ์บอกเส้นทางของแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน 10. ใช้บ้านของสมาชิกเป็นที่ตั้งของศูนย์ข้อมูลเพื่อบริการนักท่องเที่ยว 11. มีมาตรการในการควบคุมนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามวัฒนธรรมในพื้นที่เป็นสำคัญ 12. มีการคัดค้านนักท่องเที่ยวโดยมีการติดป้ายห้ามกระทำการใดๆ ตามจุดต่างๆ 13. ชุมชนมีการจัดการในเรื่องของความสะอาดของอาหาร/ และเครื่องดื่ม 14. ชุมชนมีการให้บริการอาหาร/และเครื่องดื่มสำหรับนักท่องเที่ยวโดยใช้วัตถุดิบที่ได้มาจากพื้นที่และตามท้องตลาด	

ข้อจำกัด / อุปสรรค	โอกาส
1. ยังไม่มีป้ายบอกระยะทาง/เส้นทางการเดินศึกษาธรรมชาติ 2. บ้านพักสำหรับนักท่องเที่ยวยังมีจำนวนจำกัดหรือพูดได้ว่ามีน้อย 3. ยังขาดความรู้ในเรื่องการพัฒนาพื้นที่	1. ได้รับความช่วยเหลือจากเกษตรอำเภอ 2. เป็นชุมชนท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาไปอย่างสม่ำเสมออยู่แล้ว 3. แหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเดินทางได้สะดวก ใกล้เมือง

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์ขีดความสามารถของชุมชนบ้านมั่ง คอยปุย จ.เชียงใหม่ การศึกษาพบว่า
จุดแข็ง

ชุมชนมีทรัพยากรที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ได้แก่ ความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ สวนป่าสมุนไพร วัฒนธรรม ประเพณี ชนเผ่าม้ง และมีความพร้อมในระดับหนึ่งในการจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งชาวบ้านยังสามารถรวมกลุ่มเพื่อจัดการ การท่องเที่ยวได้ด้วยกลไกภายในชุมชนเอง รวมทั้งยังมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตของที่ระลึกเพื่อขายให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการนำเสนอเรื่องราวของชนเผ่าม้ง ผ่านวิธีการสื่อหลายๆ อย่าง ได้เป็นอย่างดี

จุดอ่อน

ชุมชนยังขาดพื้นที่ในการจัดการบ้านพักสำหรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติสุเทพ – ปุย รวมทั้งความที่ชุมชนมีพื้นที่ราบน้อย ทำให้มีการก่อสร้างห้องน้ำน้อยและไม่เพียงพอต่อการบริการให้กับนักท่องเที่ยว

โอกาส

บ้านมั่ง คอยปุย เป็นชุมชนท่องเที่ยวที่สามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวได้สะดวก ง่าย เพราะอยู่ใกล้เมือง ถนนดี และมีนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากในทุกวันอยู่แล้ว จึงไม่มีปัญหาด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์

ข้อจำกัดและอุปสรรค

ชุมชนมีพื้นที่ทำกินจำกัดและพื้นที่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ของอุทยานแห่งชาติสุเทพ – ปุย จึงไม่สามารถพัฒนาอะไรได้เต็มที่ ส่งผลให้การพัฒนาเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาตินั้นยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

6. ชุมชนบ้านห้วยน้ำริน

ชุมชนห้วยน้ำริน ตำบลทุ่งปี อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนชาวเขาเผ่าม้ง ที่มีการดำเนินชีวิตอย่างเป็นธรรมชาติมากที่สุด ทั้งสภาพธรรมชาติโดยทั่วไปและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน และเนื่องจากมีชุมชนชาวกระเหรี่ยง และคนพื้นเมืองมาตั้งปางช้างอยู่ใกล้ๆ ชุมชน จึงส่งผลให้ชุมชนบ้านห้วยน้ำรินกลายเป็นทางผ่านและจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก

ปี พ.ศ. 2540 ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่ ได้เข้าไปทำการศึกษาชุมชนด้วยวิธีการ PRA (Participatory Rural Appraisal) พบว่าชุมชนบ้านห้วยน้ำรินมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงได้จัดสรรงบประมาณภายใต้โครงการเงินกู้ OECF โดยนำงบประมาณดังกล่าวไปสร้างศูนย์วัฒนธรรมชาวเขาประจำหมู่บ้าน ปรับปรุงเส้นทาง การท่องเที่ยว และซ่อมแซมน้ำประปาภูเขา เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งก็จะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินทางเข้าไปเที่ยวในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวแบบเดินป่าศึกษาความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ การทอผ้า การถักเสมา และการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนชาวม้ง แต่ที่ผ่านมามีพบว่าชุมชนบ้านห้วยน้ำรินยังไม่มีรูปแบบการอนุรักษ์ทรัพยากรและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังขาดการประสานผลประโยชน์ระหว่างเครือข่ายที่มีการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นๆ

สถานการณ์การท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยน้ำริน พบว่าในปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีน้อยลงเนื่องจากได้ย้ายปางช้างไปไว้ด้านบน ทำให้นักท่องเที่ยวที่ต้องเข้าไปเที่ยวยังบ้านห้วยน้ำรินต้องใช้ทางเท้าในการเข้าไปยังหมู่บ้าน ซึ่งแต่ก่อนมีนักท่องเที่ยวที่ขี่ช้างเข้าไปท่องเที่ยวยังหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก และเมื่อไม่มีการจัดทัวร์ขี่ช้างเข้าปามายังบ้านห้วยน้ำรินจึงทำให้สถานการณ์การท่องเที่ยวของชุมชนม้ง บ้านห้วยน้ำรินยังประสบกับปัญหาในหลายๆ เรื่องอยู่ รวมทั้งในเรื่องของการจัดการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชนอาจจะยังไม่สามารถจัดการได้เองทั้งหมด และยังไม่สามารถต่อรองกับผู้ประกอบการได้ และชุมชนยังเป็นเพียงคนขายของให้กับนักท่องเที่ยวเท่านั้น

ในการศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งเครือข่ายฯ พบว่า ชุมชนบ้านห้วยน้ำรินมีปัญหาในด้านการติดต่อสื่อสาร และความไม่พร้อมของคนในชุมชนจึงทำให้ขาดข้อมูลและการติดต่อกับทีมวิจัย รวมทั้งชุมชนยังไม่สามารถจัดการท่องเที่ยวได้ด้วยชุมชนเอง รวมทั้งยังไม่สามารถจัดการให้มีกลไกในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนได้ และในระยะหลังตัวแทนจากชุมชนขาดการประจักษ์ จึงสอบถามและพูดคุย พบว่าชุมชนยังไม่พร้อมที่จะเข้ามาร่วมในเครือข่ายฯ

จากการพิจารณาสภาพข้อเท็จจริงของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคข้อจำกัดของชุมชนทั้ง 6 ชุมชน ในเรื่องของสภาพพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตลอดจนวัฒนธรรมประเพณี ส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่ไม่แตกต่างกันมากนัก อาชีพหลักคือการเกษตรและรับจ้างทั่วไปจากการศึกษาตัวแทนกลุ่มผู้วิจัยทั้ง 6 ชุมชนพบว่า มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นอย่างดีเนื่องจากมีฐานในการทำวิจัยร่วมกับสำนักงานสนับสนุนกองทุนวิจัยในระดับหนึ่ง และแต่ละชุมชนมีการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอยู่บ้างแล้ว

ในการศึกษารูปแบบการจัดการและพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่าอุปสรรคที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของแต่ละชุมชน พบว่าชุมชนห้วยน้ำรินมีปัญหาในการเดินทางเข้าร่วมประชุม และการติดต่อสื่อสารที่ไม่ต่อเนื่องทำให้ขาดการร่วมประชุมบ่อยครั้งและจากการสอบถาม ทราบว่าภายในชุมชนยังไม่มีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวในหลาย ๆ ด้านเช่นกัน

หลังจากกลุ่มผู้วิจัยได้ร่วมกันวิเคราะห์ขีดความสามารถของชุมชนร่วมกับทีมที่ปรึกษาพบว่า การรวมตัวกันเป็นเครือข่ายของชุมชนนาร่อง หมู่บ้านจะเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่ความชัดเจนในการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เพราะเนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นงานบริการที่ยังไม่มีความชัดเจน แต่การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรากฐานใหญ่ที่ช่วยให้ชุมชนในท้องถิ่นสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้น และยังเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี

แต่การที่จะตั้งเป็นองค์กรด้านการท่องเที่ยวของชุมชนจำเป็นต้องเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการดำเนินงานด้านท่องเที่ยว เพราะเนื่องจากชุมชนเองมีข้อจำกัด ในด้านการตลาดและการประสานงานจึงต้องร่วมกับหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขาเข้าร่วมในการเชื่อมโยงเครือข่ายของชุมชน เช่น สถาบันการศึกษา องค์กรเอกชนต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างบูรณาการ

ตอนที่ 2 รูปแบบ การบริหารจัดการ และกลไกการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน พื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่

กิจกรรม เรื่อง “แนวทางในการจัดตั้งเครือข่าย และรูปแบบวิธีการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยว ได้ดำเนินการครั้งแรกในวันที่ 9 สิงหาคม 2547 ณ ห้องประชุม สกว.

ในการจัดการประชุมครั้งนี้เพื่อร่วมกันหารูปแบบและวิธีการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยว 6 ชุมชนให้มีการทำงานร่วมกัน และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือเป็นการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยทางทีมวิจัยได้ร่วมกันหารือและสรุปแนวทางการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยวให้อยู่ในรูปของการลงทุนร่วมกัน ซึ่งการบริหารจัดการอาจจะจัดอยู่ในรูปของ องค์กร หรือสมาคมซึ่งจะได้หารือกันอีกทีในการประชุมคราวต่อไป

การลงทุนจะเป็นในรูปของการถือหุ้นของแต่ละชุมชน แล้วแต่ว่าแต่ละชุมชนจะมีความสามารถในการถือหุ้นเท่าใด โดยเมื่อมีเงินทุนจากการถือหุ้นของสมาชิกเครือข่ายแล้วเราก็จะได้นำเงินทุนเหล่านั้นมาจัดตั้งศูนย์ข้อมูลของชุมชนซึ่งอาจจะมีกรว่าจ้างตัวแทนคนหนึ่งซึ่งเข้ามาทำหน้าที่ประสานงานระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว โดยตัวแทนนั้นจะต้องอยู่ประจำที่ศูนย์ที่เราตั้งขึ้นโดยทำหน้าที่ในเรื่องการหาตลาดให้กับชุมชน อาจจะทำในเรื่องของการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของ แผ่นพับ หรือทำเว็บไซต์การท่องเที่ยวของชุมชน โดยให้ชุมชนเป็นที่ปรึกษา และคอยกำกับดูแลการทำงานของตัวแทนอีกที และเมื่อมีนักท่องเที่ยวกลุ่มไหนสนใจติดต่อมายังตัวแทนหรือศูนย์ข้อมูล ตัวแทนก็จะทำหน้าที่ให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยว และก็ประสานกลับไปยังชุมชนเพื่อให้ทำการจัดการท่องเที่ยวต่อไป และเมื่อชุมชนมีการจัดการท่องเที่ยวเกิดขึ้น นั่นก็หมายถึงการมีรายได้เกิดขึ้น โดยอาจจะจัดสรรเงินรายได้นั้นกลับมายังศูนย์ที่มีตัวแทนทำหน้าที่ดูแลอยู่ อาจจะเป็น 10% ของรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว ในแต่ละปีถ้าศูนย์มีกำไรก็จะได้จัดสรรกำไรออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกใช้สำหรับการบริหารจัดการ และอีกส่วนหนึ่งใช้สำหรับเป็นเงินปันผลไปยังชุมชนตามจำนวนหุ้นที่ชุมชนถืออยู่

ซึ่งในการจัดตั้งเครือข่ายการลงทุนดังกล่าวมีข้อกำหนดว่าชุมชนที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายฯ จะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้นขึ้นไป แต่ไม่เกิน 10 หุ้น (มูลค่าหุ้นละ 100 บาท) โดยการจัดการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ คุณสมบัติ และระเบียบขององค์กรที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกในเครือข่าย โดยมีรายละเอียดดังนี้

เครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

เครือข่ายการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของชุมชนท่องเที่ยวที่ได้ศึกษาวิจัยเพื่อค้นหารูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นของชุมชน โดยคนในชุมชนเอง ผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภายใต้การสนับสนุนของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค (สกว.ภาค) จำนวน 5 ชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ และในปี พ.ศ.2547 ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ระยะที่ 1 ซึ่งได้ดำเนินการแล้วเสร็จในปี พ.ศ.2548 นี้ ทางทีมวิจัยเห็นว่าผลจากการศึกษาวิจัยนั้นน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งเพื่อเป็นการขยายผลและใช้ประโยชน์จากงานวิจัยจึงนำเสนอข้อมูลจากการศึกษาวิจัยเพื่อประสานงานด้านการตลาดร่วมกับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ร่วมกันต่อไป

เป้าหมายในการจัดตั้งเครือข่ายฯ

1. สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนท่องเที่ยว ทั้งภายในและภายนอกเครือข่ายฯ
2. เพื่อประสานความร่วมมือ เชื่อมโยง ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านข้อมูล ข่าวสาร และการตลาด
3. พัฒนาศักยภาพชุมชนในด้านการท่องเที่ยว

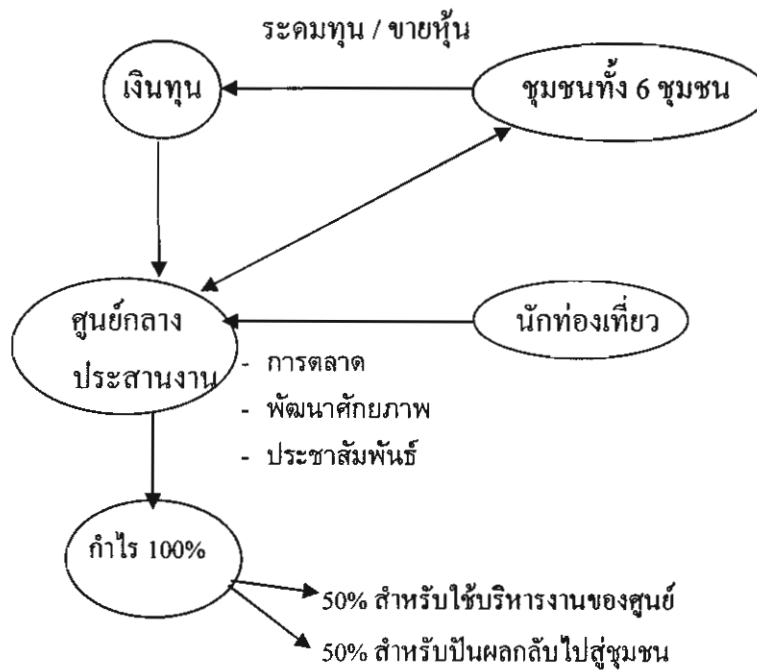
คุณสมบัติของกลุ่มที่สนใจเข้าเป็นสมาชิกของเครือข่าย

1. ต้องเป็นองค์กรที่มีการบริหารจัดการ โดยชุมชน และในชุมชนนั้นต้องมีแหล่งท่องเที่ยว
2. รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมและคงเอกลักษณ์วัฒนธรรมของชุมชน

ระเบียบขององค์กร

1. ค่าธรรมเนียมสมาชิกแรกเข้า 50 บาท
2. ค่าหุ้นแรกเข้า 1,000 บาท
3. 1 ชุมชนซื้อหุ้นได้ไม่เกิน 10 หุ้น (มูลค่าหุ้นละ 100 บาท)
4. ผู้ที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายเป็นบุคคลไม่ได้ ต้องเป็นหมู่บ้าน หรือชุมชน

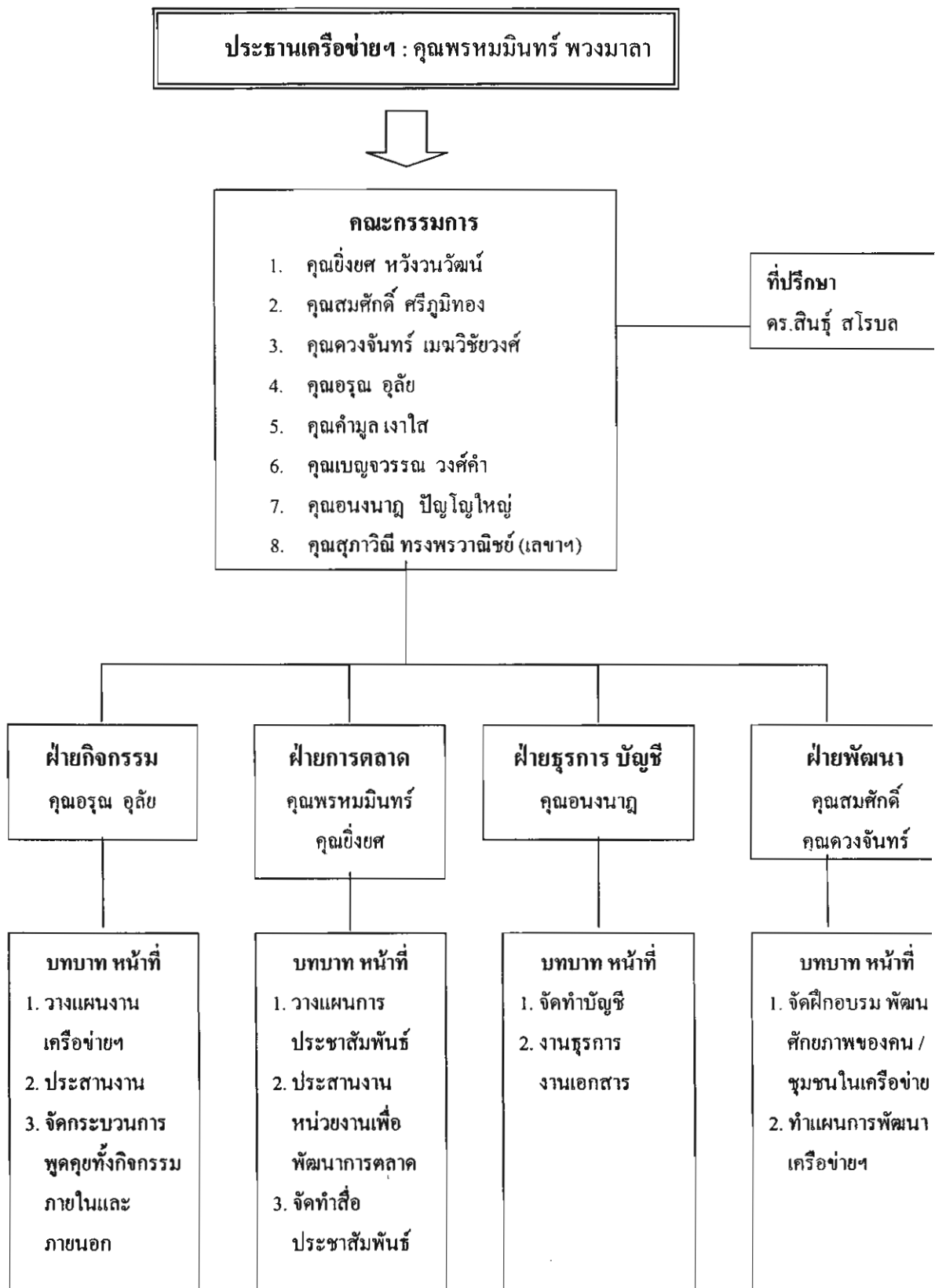
รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายฯ

ขั้นตอนการจัดการ ในโครงสร้างการบริหารดังกล่าว

1. การร่วมทุนจะเป็นในรูปของการซื้อหุ้นของแต่ละชุมชน แล้วแต่ว่าแต่ละชุมชนจะมีความสามารถในการซื้อหุ้นเท่าใด ชุมชนที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายฯ จะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้นขึ้นไป แต่ไม่เกิน 10 หุ้น (มูลค่าหุ้นละ 100 บาท)
2. เมื่อมีเงินทุนจากการซื้อหุ้นของสมาชิกเครือข่ายแล้วเราก็จะได้นำเงินทุนเหล่านั้นมาจัดตั้งศูนย์ข้อมูลของชุมชนและศูนย์ประสานงานกลางและใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์
3. จัดจ้างตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่ประสานงานระหว่างชุมชนกับนักท้องถิ่น โดยทำหน้าที่เรื่องการหาตลาดให้กับชุมชน (แผ่นพับ หรือทำเว็บไซต์) ส่งต่อนักท้องถิ่นให้กับชุมชน
4. เมื่อชุมชนมีนักท้องถิ่น มีรายได้เกิดขึ้น ต้องมีการจัดสรรเงินรายได้นั้นกลับมายังศูนย์ประสานงานกลาง ที่มีตัวแทนทำหน้าที่ดูแลอยู่ อาจจะเป็น 10% ของรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว
5. ในแต่ละปีถ้าศูนย์มีกำไรก็จะได้จัดสรรกำไรออกเป็น 2 ส่วน
 - ส่วนแรก ใช้สำหรับการบริหารจัดการ
 - ส่วนที่สอง ใช้สำหรับเป็นเงินปันผลไปยังชุมชนตามจำนวนหุ้นที่ชุมชนถือ

โครงสร้างขององค์กร

ตอนที่ 3 โปรแกรมการท่องเที่ยว ข้อมูลชุมชนท่องเที่ยวเพื่อนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวและ ผู้ประกอบการ

ในการจัดทำข้อมูลชุมชน แหล่งท่องเที่ยว การจัดการ โปรแกรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าบริการนั้น ทีมวิจัยได้ใช้วิธีการในการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลในแต่ละชุมชนที่เป็นเครือข่ายฯ ซึ่งได้ประชุมเพื่อวางแผน แนวทาง ประเด็นสำคัญในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ร่วมกัน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามปลายเปิด และการตั้งประเด็นคำถามที่เตรียมไว้ร่วมกัน โดยทีมวิจัย พุดคุยกับกลุ่ม คณะกรรมการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด โดยที่ประชุมมีความเห็นตรงกันในเรื่องข้อดังกล่าวที่จะใช้สำรวจข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ โดยจะทำการสำรวจข้อมูลในเรื่องของความพร้อมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของชุมชน
2. การจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมสอดคล้องกับการท่องเที่ยวอย่างไร และรูปแบบของกิจกรรมเป็นแบบไหน
3. ชุมชนมีการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวหรือไม่ มีการจัดการขยะและสิ่งสกปรกในแหล่งพื้นที่ตามจุดท่องเที่ยวอย่างไร
4. ชุมชนมีการจัดการบำบัดน้ำเสียที่เกิดจากการให้บริการด้านการท่องเที่ยวอย่างไร
5. ชุมชนมีการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์หรือไม่
6. ชุมชนมีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยวหรือไม่ ถ้ามีใช้มาตรฐานใดในการวัดว่ามีความสะอาดหรือไม่
7. เวลาที่นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน มีห้องพักสำหรับบริการนักท่องเที่ยวเพียงพอหรือไม่
8. จำนวนห้องน้ำห้องส้วมที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวมีเพียงพอหรือไม่
9. ชุมชนมีจำนวนเส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอย่างไร และมีการจัดการอย่างไร
10. ชุมชนมีการจัดระบบการรักษาความปลอดภัยหรือให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวในด้านใดบ้าง
11. ชุมชนมีป้าย/สัญลักษณ์ บอกเส้นทางของแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจนหรือไม่
12. ชุมชนมีศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อบริการนักท่องเที่ยวหรือไม่

13. ชุมชนมีมาตรการที่ใช้สำหรับควบคุมนักท่องเที่ยว เมื่อมีการทำผิดกฎระเบียบของชุมชนอย่างไร เป็นต้น

และจากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลชุมชน แหล่งท่องเที่ยว โปรแกรมการท่องเที่ยว รวมทั้งอัตราค่าบริการของแต่ละชุมชน ทีมวิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม วิเคราะห์จากแบบสอบถาม มาประมวลร่วมกับข้อมูลที่วิเคราะห์ความพร้อมของชุมชนโดยเครื่องมือ SWOT ในระยะที่ 1 เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปร่วมกัน ได้เป็นรูปแบบของเส้นทางการท่องเที่ยว และโปรแกรมการท่องเที่ยวที่จะนำเสนอต่อนักท่องเที่ยวได้ทั้งสิ้น 3 เส้นทาง ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงชุมชนในเครือข่ายๆ เพื่อให้เกิดการกระจายนักท่องเที่ยว เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างกัน และกำหนดกลไก รูปแบบการบริหารจัดการ ในการรับนักท่องเที่ยวตามเส้นทางการท่องเที่ยวที่กำหนด ซึ่งในการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวนั้น มีประเด็นที่ทีมวิจัยพิจารณาร่วมกัน ดังนี้

1. เส้นทาง การเดินทางต้องสามารถเชื่อมโยงกันได้
2. สงวนจุดแข็ง เสริมจุดอ่อนของกันและกัน
3. กระจายนักท่องเที่ยวจากที่มีมากในที่หนึ่งให้เชื่อมโยงกับอีกที่หนึ่งที่ยังมีนักท่องเที่ยวมาน้อย
4. เลือกชุมชนที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่โดดเด่น แตกต่างกัน เพื่อไม่นำเสนอขายในสิ่งที่เหมือนกัน สร้างทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว

ผลการศึกษารูปแบบการพัฒนาเครือข่ายของแต่ละชุมชน สามารถจัดแบ่งเส้นทางการท่องเที่ยวออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

1. กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่มีความพร้อมในด้านการท่องเที่ยว และมีศักยภาพสูง

แม่กำปอง แม่กลางหลวง	}	เนื่องจากทั้งสองหมู่บ้านมีความพร้อมในการจัดโครงสร้างพื้นฐานในระดับหนึ่ง มีทรัพยากรที่หลากหลาย และพื้นที่ใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวหลัก
-------------------------	---	--

2. กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่มีความพร้อม และศักยภาพในระดับปานกลาง

หนองเปี้ย	} มีความพร้อมรองลงมา แต่มีปัญหาด้านการตลาด ไม่มีนักท่องเที่ยว ขาดการประชาสัมพันธ์
เชียงดาว	
คอยปุย	
ห้วยน้ำริน	
	ขาดความพร้อมในการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นเพียงกลุ่มลูกหาบ
	มีปัญหาด้านการพัฒนาพื้นที่
	ขาดความพร้อมในการมีส่วนร่วม และการเดินทางที่ห่างไกล

ดังนั้นชุมชนเองต้องการที่จะตั้งเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือและประสานงานด้านการตลาดเป็นอันดับแรก และจัดทำ Rutting (รุตติ้ง) หรือโปรแกรมทัวร์ร่วมกัน และขอการสนับสนุนจากภาครัฐเข้ามาสนับสนุน ในระยะแรก โปรแกรมมี 3 โปรแกรม ดังนี้

โปรแกรมที่ 1	บ้านม้ง คอยปุย และ บ้านแม่กำปอง
โปรแกรมที่ 2	บ้านม้ง คอยปุย และ บ้านแม่กลางหลวง
โปรแกรมที่ 3	บ้านถ้ำ อ.เชียงดาว และ บ้านหนองเปี้ย อ.ไชยปราการ

ซึ่งรายละเอียดของการจัดโปรแกรมเพื่อนำเสนอต่อนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และสื่อมวลชน นั้นทางทีมวิจัยได้ประชุมกลุ่มย่อย ระดมสมอง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมทั้งหมดมาจัดทำเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยว ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ลักษณะเป็น Package คือเส้นทางท่องเที่ยวอย่างน้อย 2 หมู่บ้าน ในเวลา 1 คืน 2 วัน
2. ลักษณะเดี่ยวๆ ตามแต่ละชุมชน ไม่เชื่อมโยงกับบ้านอื่นๆ ในลักษณะนี้นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อโดยตรงกับชุมชนได้

และในการจัดการให้มีศูนย์ประสานงานกลางในการทดลองรับนักท่องเที่ยวนั้น เนื่องจากทีมวิจัยยังไม่มียงบประมาณในการดำเนินการจัดตั้งสำนักงานและจัดจ้างบุคลากรมาดูแลงานในส่วนนี้ ในช่วงของการทดลองการบริหารงานในลักษณะของเครือข่ายฯ นั้นจะใช้สำนักงานและบุคลากรของ เครือข่ายการเรียนรู้และประสานงานวิจัยการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นพี่เลี้ยงในการประสานงานไปก่อน ประมาณ 3 เดือน (ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวนี้) หลังจากได้ทดลองรับนักท่องเที่ยวแล้วนั้น จะมีการสรุปบทเรียนและปรับให้เป็นการจัดการของชุมชนอย่างแท้จริง

โปรแกรมที่ 1

เรียนรู้วิถีชนเผ่าม้ง เยือนดินแดนสวนชา (เมี่ยง) ย่านที่น้ำตกแม่กำปอง

กิจกรรมการท่องเที่ยว

- เดินทางออกจากที่พักในเมืองเชียงใหม่ หรือ เดินทางจากสนามบิน / สถานีรถไฟ / สถานีขนส่ง
- จากตัวเมืองเชียงใหม่ ประมาณ 30 นาที สักการะครูบาศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนา
- เดินทางขึ้นดอยสุเทพ ชมทิวทัศน์สองข้างทางระหว่างทางขึ้นดอยสูง
- ให้อาหารพระธาตุดอยสุเทพ พระธาตุคู่เมืองเชียงใหม่
- เดินทางถึงบ้านม้งคอกปุย ศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตชนเผ่าม้ง ชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น สวนสมุนไพร ผ้าใยกล้วยของการเขียนเทียนลายผ้าดั้งเดิมของม้ง
- รับประทานอาหารกลางวันที่บ้าน
- เดินทางต่อยัง น้ำพุร้อน สันกำแพง แวะพักให้หายเหนื่อย
- เข้าหมู่บ้านแม่กำปอง เติมน้ำมันรถ ชมการสาธิตผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน กลุ่มต่างๆ ในชุมชน
- รับประทานอาหารค่ำแบบพื้นเมือง
- กลางคืน มีพิธีบายศรีสู่ขวัญ หรือดนตรีพื้นเมือง / การแสดง (หากต้องการ)
- เช้าวันที่ 2 ทำบุญ ไหว้พระยามเช้าร่วมกับชาวบ้าน
- เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ศึกษาวิถีปลูก เก็บ ใบชา จนถึงการผลิตชา
- ช่วงบ่ายคลายร้อนที่น้ำตกแม่กำปอง
- แวะชม เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ของฝากจากชุมชน หลากหลายทั้ง กาแฟ ชา หมอน ใบชาเพื่อสุขภาพ
- พักหายเหนื่อยเดินทางออกจากบ้านแม่กำปอง
- เดินทางกลับยังเมือง เชียงใหม่ ส่งท่านเดินทางกลับโดยปลอดภัย

ระยะเวลา 2 วัน 1 คืน (หากท่านมีเวลามากกว่านี้ เราสามารถจัดโปรแกรมให้ท่านได้)

อัตราค่าบริการ ท่านละ 1,500 บาท (ราคาอาจมีการเปลี่ยนแปลง)

ตลอดการเดินทาง ไม่รวมการแสดง (กรณีมากกลุ่มละประมาณ 8 - 10 คน)

โปรแกรมที่ 2

เรียนรู้วิถีชนเผ่าม้ง สัมผัสชีวิตคน (ปกากะญอ) กับป่า พักค้างคืนแบบ Home stay

กิจกรรมการท่องเที่ยว

- เดินทางออกจากที่พักในเมืองเชียงใหม่ หรือ เดินทางจากสนามบิน / สถานีรถไฟ / สถานีขนส่ง จากตัวเมืองเชียงใหม่ ประมาณ 30 นาที สักการะครูบาศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนา
- เดินทางขึ้นดอยสุเทพ ชมทิวทัศน์สองข้างทางระหว่างทางขึ้นดอยสูง ให้อาหารพระธาตุดอยสุเทพ พระธาตุคู่มืองเชียงใหม่
- เดินทางถึงบ้านม้งคอบขุย ศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตชนเผ่าม้ง ชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น สวนสมุนไพร การปักผ้าลายดั้งเดิมของม้ง
- รับประทานอาหารกลางวันที่บ้าน
- เดินทางต่อ : ทำทาสถาปัตยกรรมนาเย็น ตลอดปี บนดอยอินทนนท์
- ถึงบ้านแม่กลางหลวง ชมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ชมพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน แปลงผัก ไม้ดอกไม้เมืองหนาว ชมหมู่บ้านและวิถีชีวิตชาวปกากะญอ คลายหนาวด้วยกาแฟสด (ท่านสามารถเก็บ คั่วและบด กาแฟ ได้เอง)
- นอนดูดาว บนดอยอินทนนท์ มีให้เลือกทั้งแบบที่เป็นบ้านพัก Home stay (พักกับชาวบ้าน) และ แบบ Village stay ชมการแสดงพื้นบ้าน ชนเผ่าปกากะญอ (หากต้องการ)
- รับตะวันบนดอยอินทนนท์ อาหารพื้นบ้านง่ายๆ แบบคนปกากะญอ
- เตรียมพร้อม เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ระบบนิเวศ นกนานาชนิด น้ำตกผาดอกเสี้ยว ชมความงามของดอยหัวเสือ (มีเส้นทางให้เลือกตามความต้องการของนักท่องเที่ยว)
- รับประทานอาหารกลางวัน เรียนรู้การใช้ชีวิต ความผูกพันของคนกับป่า
- บ่ายๆ ออกเดินทางจากบ้านกลางหลวง เดินทางไปสักการะพระธาตุนกเมตตผล ชมความงามและความหนาวเย็น ณ จุดสูงสุดของดอยอินทนนท์จากลิ้นแหว่งชมเกษตรบนพื้นที่สูง ณ โครงการหลวง อินทนนท์
- เดินทางกลับยังเมือง เชียงใหม่ ส่งท่านกลับโดยปลอดภัย

ระยะเวลา 2 วัน 1 คืน (หากท่านมีเวลามากกว่านี้ เราสามารถจัดโปรแกรมให้ท่านได้)

อัตราค่าบริการ ท่านละ 1,800 บาท (ราคาอาจมีการเปลี่ยนแปลง)

ตลอดการเดินทาง ไม่รวมการแสดง (กรณีมีกลุ่มละประมาณ 8 - 10 คน)

โปรแกรมที่ 3

ค้นหาความหมายค้อยหลวงเชียงดาว มหัศจรรย์น้ำออกภู ท่องป่าดงชมพู พักค้างคืนกับชาวบ้าน

กิจกรรมการท่องเที่ยวแบบที่ 3.1 ช่วงระหว่างเดือนเมษายน ถึง เดือนตุลาคม

- เดินทางออกจากที่พักในเมืองเชียงใหม่ หรือ เดินทางจากสนามบิน / สถานีรถไฟ / สถานีขนส่ง
- จากตัวเมืองเชียงใหม่ ประมาณ 1:30 ชม. เดินทางถึงเมืองเชียงดาว
- ฟังเรื่องราวความรู้ ค่านาน ความเชื่อ เจ้าหลวงคำแดง ความสัมพันธ์ของคนเชียงดาวกับค้อยหลวง โดยวิทยากรท้องถิ่น
- ศึกษาเรื่องราวในอดีตผ่านถ้ำเชียงดาว พร้อมความรู้เรื่องสมุนไพร ความรู้ใกล้ตัวรอบๆ ถ้ำ
- รับประทานอาหารกลางวันบริเวณวัดถ้ำเชียงดาว
- ออกเดินทางไปยังบ้านถ้ำ – หนองเบ๊ย์ อำเภอไชยปราการ
- สักการะพระสี่หิไลยาสน์ และพระเจ้าตนหลวง วัดถ้ำดัดเตา เดินชมความงามรอบๆ วัด ศึกษาสวนสมุนไพร
- พักผ่อนตามอริยาสรีข ชื่นชมความงามของหนองน้ำขนาดใหญ่ของชุมชน
- เข้าที่พัก Home stay รับประทานอาหารร่วมกับชาวบ้าน
- กลางคืน: พิธีบายศรีสู่ขวัญ และชมการแสดงของเยาวชน (ตามความต้องการ)
- รับอรุณยามเช้า ริมหนองเบ๊ย์ อาหารเช้าพร้อมบรรยากาศสบายๆ ริมหนองน้ำ
- เตรียมตัวเดินทาง ชมความมหัศจรรย์น้ำออกภู และเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ป่าดงชมพู
- รับประทานอาหารกลางวัน ท่ามกลางแมกไม้
- บ่ายๆ เดินทางออกจากบ้านหนองเบ๊ย์
- ขากลับ แวะตลาดริมทาง เลือกซื้อผักพื้นบ้าน ของฝากกลับบ้าน
- เดินทางกลับยังเมือง เชียงใหม่ ส่งท่านเดินทางกลับโดยปลอดภัย

ระยะเวลา 2 วัน 1 คืน (หากท่านมีเวลามากกว่านี้ เราสามารถจัดโปรแกรมให้ท่านได้)

อัตราค่าบริการ ท่านละ 1,500 บาท (ราคาอาจมีการเปลี่ยนแปลง)

ตลอดการเดินทาง ไม่ร่วมการแสดง (กรณีมากกลุ่มละประมาณ 8 - 10 คน)

กิจกรรมการท่องเที่ยวแบบที่ 3.2 ช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนมีนาคม

- เดินทางออกจากที่พักในเมืองเชียงใหม่ หรือ เดินทางจากสนามบิน / สถานีรถไฟ / สถานีขนส่ง
- จากตัวเมืองเชียงใหม่ ประมาณ 2:30 ชม. เดินทางถึงบ้านดำ หนองเปื๋
- สักการะพระสีหไสยาสน์ และพระเจ้าตนหลวง ชมศิลปะสมัยอยุธยาตอนต้น ณ วัดด้าดับเตา เดินชมความงามรอบๆ วัด ศึกษาสวนสมุนไพร
- เรียนรู้วิถี ความสัมพันธ์ของคนหนองเปื๋กับธรรมชาติ ณ หนองน้ำขนาดใหญ่ของชุมชน
- รับประทานอาหารกลางวันที่บ้าน
- เดินทางกลับมายังบ้านดำ เชียงดาว
- เลือกซื้อของ จำหน่ายผลไม้ทาง เลือกซื้อผักพื้นบ้าน เตรียมตัวขึ้นคอย
- นอนดูดาว ทำลมหนาว ที่บ้านลีซุ นาเลาใหม่
- คั้นแต่เช้า เตรียมร่างกาย ความพร้อม พืชยอคคอยหลวง
- ออกเดินเท้าจากบ้านนาเลา เพื่อศึกษาธรรมชาติ ตามเส้นทางขึ้นคอยหลวงเชียงดาว
- พักรับประทานอาหารระหว่างการเดินทาง (ข้าวห่อใบตองพร้อมกับข้าวแบบง่ายๆ)
- เดินเท้าต่อไปยังอ่างสลุง ชมความงามและความรู้ตลอดสองข้างทาง โดยนักสื่อความหมาย
- ถึงที่พักตั้ง Camp เตรียมอาหาร
- สัมผัสเทือกเขาหินปูนอย่างใกล้ชิด แวะทักทายค้อเชียงดาว ถ่ายภาพแสงสุดท้ายของพระอาทิตย์ ลลับหลังสันคอยหลวงเชียงดาว
- ฟังเรื่องราวของคอยหลวงเชียงดาว ช้างกองไฟ
- คั้นแต่เช้า เพื่อเก็บภาพพระอาทิตย์ขึ้น และทะเลหมอก ท่ามกลางความหนาวเย็น
- หลังทานอาหารเช้า เริ่มเดินเท้าลงคอย ตามเส้นทางเด่นหญ้าขัด
- ชมความงามของพันธุ์พืชที่ต่างจากเส้นทางปางวัว (บ้านนาเลา)
- บ่ายๆ เดินทางถึงบ้านดำ เชียงดาว
- พักผ่อน หายเหนื่อย ... ร่ำลาคอยหลวงเชียงดาว
- เดินทางกลับยังเมืองเชียงใหม่ ส่งท่านเดินทางกลับโดยปลอดภัย

ระยะเวลา 3 วัน 2 คืน (หากท่านมีเวลามากกว่านี้ เราสามารถจัดโปรแกรมให้ท่านได้)

อัตราค่าบริการ ท่านละ 3,200 บาท (ราคาอาจมีการเปลี่ยนแปลง)

ตลอดการเดินทาง (กรณีมากลุ่มละประมาณ 8 - 10 คน)

ชุมชนชาวม้งบ้านคอยปุย คอยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติความเป็นมา

ชุมชนชาวม้งบ้านคอยปุย ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติคอยสุเทพ-ปุย ระหว่างเขตติดต่ออำเภอแมริมและอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เดิมหมู่บ้านคอยปุยเป็นพื้นที่ปลูกฝิ่นของชุมชนชาวเขาเผ่าม้ง ในปี พ.ศ. 2490 ชุมชนยังตั้งรกรากอยู่ที่บ้านปางป่าคา ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาปี พ.ศ. 2496 - 2497 ทางกรมได้ส่งทหารเข้ามาปราบปรามยาเสพติดที่หมู่บ้านปางป่าคา เนื่องจากได้มีกลุ่มจีนฮ่อค้าฝิ่นได้เข้ามาอยู่ปะปนกับชาวบ้าน และเมื่อสิ้นสุดการปราบปราม หมู่บ้านปางป่าคาก็ได้ล่มสลายไปในที่สุด ชาวบ้านซึ่งได้รับผลกระทบ และได้อพยพชุมชนเข้ามาตั้งรกรากอยู่ ณ บ้านคอยปุยในปัจจุบัน และหมู่บ้านได้รับพระกรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานทุนทรัพย์ส่วนพระองค์ผ่านยังกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนค่ายราดาร์ศรี เพื่อเป็นกองทุนหมู่บ้านในการสร้างอาชีพด้านการค้าขาย เมื่อปี พ.ศ. 2510 จึงทำให้ชาวบ้านรู้จักการค้าขายตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ปัจจุบันมีแผงขายของ มีบ้าน และมีสวนลิ้นจี่เป็นของตนเองและสามารถปรับตัวทางวัฒนธรรมให้เป็นม้งอย่างสมบูรณ์

จุดเด่นที่น่าสนใจ

คอยผาถล่ม บริเวณคอยผาถล่มเป็นก้อนหินขนาดใหญ่ใช้เป็นจุดชมวิวกว้างไปฝั่งอำเภอแมริม - แม่แตง และบนก้อนหินนี้มีต้นไม้ต้นเดียวที่พบบนเทือกเขาคอยสุเทพ - ปุย (คล้ายกุหลาบพันปี) ใบมีลักษณะสีเงิน ก้อนหินถัดไปถูกธรรมชาติสลักเป็นรูป “กลอง” ที่ใช้ในพิธีศพและพิธีส่งวิญญาณของเก๋าก๊วยและโครงหน้า และส่วนท้ายของกลองเป็นก้อนหินทอดยาวขวางสันเขา และได้ถูกฟ้าผ่าให้แยกออก เพื่อเปิดทางให้สามารถเดินทางผ่านไปยังฝั่ง บ้านแม่สา อำเภอแมริมได้

พิพิธภัณฑ์ชาวเขา ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2527 ในพิพิธภัณฑ์ จัดแสดงประวัติข้อมูลประชากรแต่ละเผ่า เครื่องมือเครื่องใช้ของชนเผ่าต่างๆ นอกจากนี้ยังมีบ้านตัวอย่างของเผ่าม้ง และเผ่ากะเหรี่ยง แสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่

สวนน้ำตก บริเวณสวนน้ำตกสัมผัสบรรยากาศธรรมชาติกับน้ำตก สวนไม้ดอกไม้ประดับ

พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง จัดแสดงครกตำของชนเผ่ากะเหรี่ยง และม้ง ครกไม้ข้าวกล้อง ครกตำแบบพลังน้ำ หินไม้ขัด เป็นสื่อทางวัฒนธรรมของชนเผ่าที่ แสดงถึงความสามัคคี ความมีน้ำใจของคนในชุมชน

สมุนไพร ในป่าพบสมุนไพรหลากหลายชนิด และมีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติหรือจิตวิญญาณ เช่น ฝิ่น ยาฆ่าตัวตาย ยารักษาโรคร้ายอื่นๆและยาบำรุงทั่วไป

ลักษณะภูมิประเทศ

ชุมชนชาวม้งบ้านคอยปุยตั้งอยู่หมู่ที่ 11 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ทางทิศตะวันตกของตัวเมืองเชียงใหม่ สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,200 เมตร รอบๆ หมู่บ้านเป็นป่าดิบเขาซึ่งส่วนใหญ่วิวัฒนาการมาจากป่ารุ่นสอง (Secondary Forest) เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เคยถูกแผ้วถางเพื่อปลูกฝิ่น ต่อมามีการปลูกไม้ผล และพื้นที่รอบๆ หมู่บ้านได้รับการอนุรักษ์ให้ฟื้นฟูเป็นป่ารุ่นสองขึ้นมาใหม่ ซึ่งใช้ระยะเวลาประมาณ 35 ปี ป่าไม้ได้เจริญจนเป็นป่าดิบเขาหรือกลายเป็นป่ารุ่นแรก (Primary Forest)

ลักษณะภูมิอากาศ

บนยอดคอยมีฝนตกโดยเฉลี่ยปีละ 1000 – 2000 มม. มีฤดูแล้งระหว่างเดือนธันวาคม – เดือนมีนาคม และมีฝนตกเพียงเล็กน้อย สำหรับในช่วงเดือนมกราคม หลังจากฝนทิ้งช่วงมีอุณหภูมิประมาณ 5 องศาเซลเซียส และในเดือนมีนาคม มีอุณหภูมิประมาณ 35 องศาเซลเซียส

การเดินทาง

การเดินทางสู่บ้านคอยปุย สามารถเดินทางจากตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่มุ่งหน้าไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือถึงตีนคอยหน้าสวนสัตว์เชียงใหม่ ตามถนนเข้าสู่เขตอุทยานแห่งชาติคอยสุเทพ – ปุย ผ่านรูปปั้นครูบาศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนาไทย สถานีควบคุมไฟป่า วัดพระธาตุดอยสุเทพ โรงเรียนในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พระตำหนักภูพิงศ์ราชนิเวศ เข้าสู่หมู่บ้านคอยปุย โดยสามารถเดินทางไปได้กลับใน 1 วัน ซึ่งในแต่ละวันจะมีรถยนต์

ส่วนตัว รถจักรยานยนต์ รถบัสปรับอากาศ และรถสองแถว และระหว่างเส้นทางการเดินทางจะได้สัมผัสกับธรรมชาติ

การบริการที่พัก

ในชุมชนยังไม่มีบริการด้านที่พัก

โปรแกรมการท่องเที่ยว

1. นักท่องเที่ยวสามารถไปเที่ยวแบบเช้า – เย็น กลับได้ โดยเน้นการศึกษาวิถีชีวิต วัฒนธรรมชนเผ่าม้ง ผ่านพิพิธภัณฑ์ชนเผ่าม้ง รวมทั้งชื่นชมความงามของธรรมชาติ
2. นักท่องเที่ยวที่ชอบผจญภัย สามารถเลือกโปรแกรมการเดินทางท่องเที่ยวเส้นทางคอกผากล่อง ตามรอยประวัติศาสตร์บ้านม้ง คอยปุย เรียนรู้วิถีชีวิต ดำเนิน ความเชื่อ เรื่องเล่าและสมุนไพร

สถานที่ติดต่อ

คุณยิ่งยศ หวังวนวัฒน์ เลขที่ 55/3 หมู่ 11 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์ 01-7066572

ชุมชนแม่กลางหลวง คอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติความเป็นมา

บริเวณลุ่มน้ำแม่กลาง หรือเรียกตามภาษาถิ่นว่า "แม่กลางคี" มีชนเผ่ากระเหรี่ยงอาศัย ซึ่งล้วนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยงในกลุ่มสะกอ หรือยางขาวในภาษาราชการ หรือที่รู้จักในชื่อ ปกาเกอะญอ หรือ คานยอ (Kanyaw) อันหมายถึง ผู้มีความสมถะและเรียบง่าย บริเวณลุ่มน้ำแม่กลางประกอบด้วยชุมชนย่อย 4 แห่ง คือ ชุมชนบ้านอังกาน้อย ชุมชนบ้านแม่กลางหลวง ชุมชนบ้านหนองหล่ม และชุมชนบ้านผาหมอน โดยมีจำนวนครัวเรือนในแต่ละกลุ่มบ้านประมาณ 60 - 80 ครัวเรือน ถือว่าเป็นชุมชนขนาดเล็ก

นอกจากชาวกระเหรี่ยง 4 ชุมชน ที่อยู่อาศัยในบริเวณลุ่มน้ำแม่กลางแล้ว ยังมีชุมชน กระเหรี่ยงบ้านสบหาด ซึ่งเป็นหย่อมบ้านหนึ่งที่รวมอยู่ในลุ่มน้ำแห่งนี้ แต่อย่างไรก็ตามบ้านสบหาดเป็นหมู่บ้านเดียวที่ไม่ได้มีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานร่วมกับหมู่บ้านใหญ่ เนื่องจากเป็นชุมชนใหม่ที่ชาวบ้านอพยพมาจากบ้านหนองแดง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จุดเด่นที่น่าสนใจ

พิพิธภัณฑสถานบ้านและศูนย์วัฒนธรรมปกาเกอะญอ รวบรวมศิลปวัตถุและเรื่องราวของชาวปกาเกอะญอลุ่มน้ำกลาง อาทิ เครื่องจักสาน ผ้าทอ เครื่องมือเครื่องใช้โบราณของชนเผ่า เครื่องดนตรี รวมทั้งการสาธิตการใช้ชีวิตตามแบบดั้งเดิม การทอผ้า การอ้อทา การละเล่น/แสดง และการเตรียมข้าวสาร เป็นต้น

ศึกษาวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชนลุ่มน้ำกลาง ยังคงดำเนินไปในแนวทางดั้งเดิม ตามความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรมชนเผ่าที่สืบทอดต่อกัน ในแนวทางที่พึ่งพาธรรมชาติ และเอื้ออาทรต่อกันฉันท์พี่น้อง นอกจากนั้นภูมิปัญญาที่มีมาแต่เดิมก็ได้รับการถ่ายทอดสู่ชนในรุ่นปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นงานฝีมือ ความรู้เรื่องสมุนไพร การเกษตร เป็นต้น

ชมการทำนาขั้นบันไดและการปลูกพืชเมืองหนาว ชาวบ้านปลูกข้าวพันธุ์ท้องถิ่นด้วยการปักดำ กิจกรรมการทำนาจะอยู่ระหว่างเดือนมิถุนายน - เดือนพฤศจิกายน นักท่องเที่ยวสามารถร่วมกิจกรรมการทำนาในทุกขั้นตอนการปลูก หรือเลือกนั่งชมภาพความสามัคคีของชาวบ้าน หรือเลือกสูดกลิ่นไอความหอมของกล้าข้าว - ต้นข้าว - รวงข้าว และนอกจากการปลูกข้าวแล้วนักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสการปลูกพืชผักเมืองหนาวหลังฤดูการเก็บเกี่ยว เปิดให้เข้าชมและเก็บเกี่ยวผลผลิตด้วยตัวเอง เช่น การปลูกสตอร์เบอร์รี่ ชูโกนี่ เฮอร์บีร่า และลิ้นี่ เป็นต้น

เดินป่าศึกษาระบบนิเวศ - ธรรมชาติ - ดูนก เรียนรู้ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบกับการจัดการตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ศึกษาลักษณะพืชพรรณที่อุดมสมบูรณ์แบบป่าฝนเขตร้อน นอกจากการเดินป่าศึกษาธรรมชาติแล้วยังมีการเดินป่าดูนก ทั้งประจำถิ่นและนกอพยพเส้นทางที่ได้รับความนิยม ได้แก่ เส้นทางเดินป่าดอยหัวเสือ เส้นทางดูนกห้วยน้ำขุ่น

เดินป่าขึ้นดอยหัวเสือ ดอยหัวเสือเป็นจุดชมวิวของกิจกรรมการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว รวมทั้งมีพื้นที่สำหรับการกางเต็นท์ค้างคืน โดยใช้ระยะเวลาในการเดิน 4 - 5 ชั่วโมง ระยะทาง 7 - 9 กิโลเมตร สามารถร่วมกิจกรรมเดินป่าไปสู่ดอยหัวเสือได้ในทุกฤดู

น้ำตกผาดอกเสี้ยว เป็นน้ำตกหนึ่งในน้ำตกหลายแห่ง ที่มีธรรมชาติปิดซ่อนไว้กลางป่าบริเวณหมู่บ้าน เป็นแหล่งทรัพยากรที่มีค่า และยังคงความสมบูรณ์ของเป็นธรรมชาติ

ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านแม่กลางหลวงตั้งอยู่ในหุบเขานาขั้นบันได ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 3 บนดอยอินทนนท์ ในเขตการปกครองของหมู่ที่ 17 ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ บริเวณรอบหมู่บ้านเป็นป่าผสมระหว่างป่าเบญจพรรณและป่าดิบชื้นที่อุดมสมบูรณ์ สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 1,200 เมตร

ลักษณะภูมิอากาศ

บ้านแม่กลางหลวงตั้งอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 1,200 เมตร และมีลำห้วยธรรมชาติไหลแทรกอยู่ในหมู่บ้านตลอดปี ทำให้มีภูมิอากาศหนาวเย็นตลอดปี และมีอากาศหนาวมากในช่วงฤดูหนาว

การเดินทาง

การเดินทางสู่บ้านแม่กลางหลวง สามารถเดินทางจากตัวเมืองเชียงใหม่ ตามเส้นทางหลวงหมายเลข 108 (เชียงใหม่ – ฮอด) ผ่านอำเภอหางดง อำเภอสันป่าตอง และอำเภอจอมทอง เป็นระยะทาง 50 กิโลเมตรโดยประมาณ แล้วเดินทางต่อไปตามเส้นทางอำเภอจอมทอง – อุทยานแห่งชาติ ดอยอินทนนท์ (ทางหลวงหมายเลข 1009) อีกประมาณ 45 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้าสู่บ้านแม่กลางหลวง

การบริการที่พัก

บ้านแม่กลางหลวง มีบริการที่พักสำหรับท่องเที่ยวที่ต้องการพักค้างคืน มีให้เลือก 3 แบบ คือ

1. ที่พักแบบ Village stay สร้างอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ ท่ามกลางขุนเขาและป่าเขียว รายล้อมด้วยนาขั้นบันไดและกลิ่นไอของดอกข้าว.....ในบริเวณหมู่บ้านแม่กลางหลวง
2. ที่พักแบบ Home stay สัมผัสวิถีชีวิตของชาวบ้าน
3. ที่พักแบบ Camping สามารถกางเต็นท์ในพื้นที่บริเวณศูนย์การท่องเที่ยวฯ ใกล้แปลงนาขั้นบันได หรือบริเวณหุบเขาบนแปลงนาขั้นบันได (นอกฤดูการเพาะปลูก) หรือบริเวณดอยหัวเสือเป้าหมายของการเดินป่า

โปรแกรมการท่องเที่ยว

โปรแกรมที่ 1 ชมพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านและแปลงผัก / ไม้ดอกเมืองหนาว ชมหมู่บ้านและวิถีชีวิตชาวกระเหรี่ยง ชิมกาแฟสูตรกระเหรี่ยง ชมฝูงปลาค้างคาวและเล่นน้ำในห้วยแม่ท้อกลางหมู่บ้าน

โปรแกรมที่ 2 เรียนรู้วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตชนเผ่าปกเกะฉู่อิมอาหารพื้นบ้าน และเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

โปรแกรมที่ 3 ชมการสาธิตและการแสดงของชนเผ่าตามประเพณีและวัฒนธรรมพื้นบ้าน ชมและศึกษาข้อมูลทางชาติพันธุ์ในแง่มุมต่างๆ และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของชนเผ่า

อัตราค่าเช่าที่พักบริเวณวิเลจสเคย์ ศูนย์บริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คอยอินทนนท์

ชื่อบ้าน	ราคา/คืน	จำนวน	ห้องนอน/ห้องน้ำ
กลางนา	2,500	10	2/2
ริมธาร	1,500	6	2/1
บัวทอง	1,500	6	2/1
รวงข้าว	1,000	4	1/1
ทิวไผ่	600	3	1/รวม
ดอกท้อ	600	3	1/รวม
รจนา	600	3	1/รวม
สายธาร 1	600	3	1/รวม
สายธาร 2	600	3	1/รวม
สายธาร 3	600	3	1/รวม
สายธาร 4	600	3	1/รวม
ริมคอย	1,000	4	1/1
** หมู่คณะ 30 คนขึ้นไป คิดราคาเหมา 6,000 บาท/คืน ** เติ้นท์ขนาด 2 คน เช่าหลังละ 70 บาท/คืน ** ผ้าห่มผืนละ 20 บาท/คืน ** นำเต็นท์มาเอง ค่าบำรุงสถานที่ 30 บาท/คืน			

สถานที่ติดต่อ

โครงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านแม่กลางหลวง อุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ อำเภอ
จอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โทรศัพท์ 0-1885-6577, 0-1960-8856, 0-6193-6464, 0-1021-8927

ชุมชน แม่กำปอง กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติความเป็นมา

บ้านแม่กำปอง หมู่บ้านเล็กๆ ก่อตั้งมาประมาณ 100 กว่าปี ประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากอำเภอดอยสะเก็ด เพื่อเข้ามาทำสวนเมืองเป็นอาชีพ และตั้งบ้านเรือนบริเวณใกล้ๆ แม่น้ำลำห้วย ในสมัยก่อนมีดอกไม้ชนิดหนึ่งลักษณะดอกเล็กสีเหลืองแดงขึ้นอยู่ตามริมแม่น้ำลำห้วย เรียกว่า ดอกกำปอง ดังนั้นชื่อของหมู่บ้านจึงได้เรียกตามชื่อของดอกไม้รวมกับแม่น้ำ เป็นบ้านแม่กำปอง

จุดเด่นที่น่าสนใจ

น้ำตก มีน้ำตก 2 แห่ง คือ น้ำตกตาดนอก และน้ำตกตาดใน น้ำตกใสสะอาด มีต้นไม้เฟิร์น และตะไคร่น้ำขึ้นอยู่ทั่วไป

เส้นทางเดินป่าและลำห้วย สัมผัสธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ และชมนกหลายชนิด เส้นทางนี้ผ่านก้นน้ำห้วยประปาหมู่บ้าน และเดินเที่ยวถึงน้ำตกตาดใน

ดอยม่อนล้าน จุดที่สูงที่สุดของภูเขาในกิ่งอำเภอแม่ออน สามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ได้รอบทิศ มีสวนสนร่มรื่น สวนสมเด็จย่า จุดพักของหน่วยปลูกป่าต้นน้ำแม่ลายแม่ออน บ้านรับรอง และพื้นที่ว่างสำหรับตั้งแคมป์ปิ้ง

ชากระบาน สัมผัสบรรยากาศและธรรมชาติดูหนาว และชมชากระบานในเดือนธันวาคม - กุมภาพันธ์

ดอกไม้ประจำถิ่น มี 2 ชนิด ให้ดอกสวยงามบานนานประมาณ 2 เดือน ได้แก่ ดอกเอื้องดิน (ดังรูป) และ ดอกเอื้องหงส์ทอง

วิถีชีวิตชุมชน ศึกษาวิถีชีวิต และวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านแม่กำปอง

ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านแม่กำปอง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 3 ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 98 เป็นเขตภูเขาเนินเขา สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,300 เมตร มีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำลำธาร

ลักษณะภูมิอากาศ

บ้านแม่กำปองเป็นต้นกำเนิดแม่น้ำลำธาร มีอากาศที่เย็นสบายตลอดปีและอากาศค่อนข้างหนาวในช่วงฤดูหนาว

การเดินทาง

บ้านแม่กำปองตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่โดยผ่านอำเภอสันกำแพง ระยะทาง 50 กิโลเมตร และห่างจากตัวกิ่งอำเภอแม่ออน 20 กิโลเมตร และอีกเส้นทางหนึ่งผ่านอำเภอดอยสะเก็ดเลี้ยวขวาตรงสามแยกโป่งดิน ระยะทาง 51 กิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นถนนลาดยางและเทคอนกรีต มีบางส่วนที่ยังเป็นถนนดินแดงประมาณ 800 เมตร ดังนั้นสามารถเดินทางไปมาได้สะดวกสบายทุกฤดู และสามารถใช้เวลาหนึ่งวันได้ทุกชนิด

การบริหารที่ไท่

บ้านแม่กำปอง จัดบริการที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว คือ บ้านพักแบบ Home stay สัมผัสวิถีชีวิตของชาวบ้าน บ้านพักให้เช่า และเดินท์

โปรแกรมการท่องเที่ยว

โปรแกรมที่ 1 ไป - กลับ (สามารถมาเที่ยวด้วยตนเอง) กำหนดเขตท่องเที่ยวถึงบริเวณน้ำตก และถ้าต้องการขึ้นเดินทิวป่า ศึกษาธรรมชาติ วิถีชีวิตชาวบ้าน ต้องใช้มัคคุเทศก์ในหมู่บ้าน

โปรแกรมที่ 2 พักค้างคืนแบบ Home Stay พักค้างคืนอยู่กับครอบครัวชาวบ้าน มีรายการนำเที่ยวชมแนะนำสถานที่ ศิลปหัตถกรรม ประเพณีพื้นบ้าน วิถีชีวิตของชาวบ้านหลายอย่าง ตามที่นักท่องเที่ยวต้องการ

โปรแกรมที่ 3 ทิวป่า Camping) โดยมีมัคคุเทศก์ในหมู่บ้านเป็นผู้นำทาง ดูแลให้คำแนะนำบอกความรู้ ข้อควรปฏิบัติต่างๆ ของท้องถิ่น

การบริการ	อัตราค่าบริการ
1. บ้านพัก Home Stay - 2 วัน 1 ค่ำ อาหาร 3 มื้อ - 3 วัน 2 ค่ำ อาหาร 6 มื้อ	550 บาท / คน 900 บาท / คน (หมายเหตุ : วันต่อไป อาหาร 3 มื้อ วันละ 350 บาท)
2. บ้านพักให้เช่า (เป็นหมู่คณะ)	100 - 1,200 บาท / ค่ำ
3. ค่าเช่าเต็นท์	150 - 200 บาท / หลัง (หมายเหตุ : นำเต็นท์มาเอง ค่าบำรุง สถานที่ 50 บาท / คน)
4. กิจกรรมพิเศษ (แล้วแต่ความต้องการชม) - การเล่นดนตรีพื้นเมือง - การฟ้อนพื้นบ้าน - การตีกลองสะบัดชัย - การทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ	1,000 บาท 1,000 บาท 700 บาท 600 บาท
5. มัคคุเทศก์ท้องถิ่น (นำเที่ยว)	วันละ 200 บาท / คน

สถานที่ติดต่อ

สหกรณ์ไฟฟ้าโครงการหลวงแม่กำปอง จำกัด โทรศัพท์ 0-5322-9526

หรือสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ โทรศัพท์ 0-5323-4186

หรือ น้ำพุร้อนสันกำแพง โทรศัพท์ 0-5327-4212, 0-5327-4213

หรือ ติดต่อคุณพรหมมินทร์ พวงมาลาบ้านผู้ใหญ่บ้านแม่กำปอง ถึงอำเภอ แม่ออน จ.เชียงใหม่

โทรศัพท์ 053-229-526 /09-559-4797/ 01-951-4797

ชุมชน บ้านถ้ำ – หนองเบี้ย อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่

ประวัติความเป็นมา

บ้านถ้ำ - หนองเบี้ย ตั้งอยู่ในตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ มีการสันนิษฐานจากคำบอกเล่าเริ่มมีการตั้งรกรากเป็นหมู่บ้านเมื่อประมาณ 70 ปี และจากหลักฐานในถ้ำดิบเตา มีรูปปั้นพระพุทธรูปศิลปะแบบอยุธยาตอนต้น ผู้เชี่ยวชาญทางโบราณคดีสันนิษฐานว่า มีคนเข้ามาในช่วงสมัยพระนเรศวรหรือเอกาทศรถ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบหุบเขาอุดมด้วยป่า เป็นแหล่งตาน้ำ (น้ำแร่) มีเทือกเขาล้อมรอบ ล้วนเป็นภูเขาหินปูน มีถ้ำใหญ่น้อยหลายถ้ำ แต่ละถ้ำล้วนเป็นที่ตั้งของวัดหรือสำนักสงฆ์ ฉะนั้นระหว่างบ้าน วัด ป่าและภูเขา จึงแยกกันไม่ขาด แต่ก่อนชาวบ้านเคยทำนา แต่ปัจจุบันได้เลิกทำเนื่องจากสภาพของดินเป็นด่างสูง เรียกว่า “ดินขาน” ซึ่งปลูกข้าวได้ไม่ดี นอกจากนี้ก็มีการทำสวนตามเชิงเขา

จุดเด่นที่น่าสนใจ

หนองเบี้ย เป็นแหล่งอาหารประมงน้ำจืดของชุมชน (Food Bank) มีปลามากกว่า 17 ชนิด ได้แก่ ปลาตุ๊ก ปลาช่อน ปานิล ปลาสลิด ปลาหมอเทศ ปลากระดี่ ปลาสวาย ปลานวลจันทร์ ปานิล ทับทิม ปลาบุทอง ปลาไหล ปลาดตะเพียน ปลาหางนกยูง ปลาจะระเม็ด ปลาอีหลอย และปลาเทียว และในช่วงกลางวันมีฝูงนกมาหากินในหนองน้ำ อาทิ นกเป็ดน้ำ นกกระยางขาว นกกระปูด ตาแดง นกท้องลาย นกอุ้มบาตร นกกระต๊ม นกกระยางหอม นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่พักผ่อน

หย่อนใจ รับประทานอาหารนอกบ้านที่ร้านอาหารข้างทาง พร้อมกับดื่มด่ำชมวิวทิวทัศน์อันงดงาม หรือพักผ่อนด้วยการตกปลา

ป่าดงชมพู สภาพโดยทั่วไปของต้นไม้ในป่าส่วนใหญ่เป็นไม้เนื้ออ่อน อายุไม่เกิน 40 ปี เป็นป่ารกครึ้มด้วยพรรณไม้หลากหลาย มีพืชสมุนไพร และเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติ เช่น พืชผักสมุนไพร สัตว์น้ำ ชาวบ้านนิยมนำมาทำอาหาร และมีสัตว์เล็กอาศัยอยู่จำนวนมาก

บ่อน้ำพุเตียน และน้ำพุหลวง น้ำ (หรือแหล่งต้นน้ำผุดจากโพรงน้ำใต้ดินในแนวเขาหินปูน) บริเวณน้ำพุมีสภาพนิเวศวิทยาในน้ำอุดมด้วยพืชและสัตว์น้ำ อาทิ บอน สาหร่าย เฟิร์น แหนแดง ต้นอ้อ กล้วยไทร ตะไคร่น้ำ กุ้ง ปู ปลา กู ตะพานน้ำ บริเวณหมู่บ้านมีน้ำ 4 แห่ง ได้แก่ บ่อหิน ดันเดิม ตะเตียน และน้ำพุหลวง น้ำพุทั้งสองผุดขึ้นในบริเวณติดกับเชิงเขาถ้ำงาม แนวทิศใต้ ตะวันตก ของหมู่บ้าน

วัดถ้ำดับเตา วัดเก่าแก่สร้างเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2300 ภายในถ้ำมีพระสีหไสยาสน์ พระเจ้าตนหลวง พระธาตุเจดีย์ เป็นที่นับถือของพุทธศาสนิกชนมาเป็นเวลานาน บริเวณวัดมีพันธุ์ไม้ สัมผัสธรรมชาติและศึกษาความหลากหลายทางชีววิทยา

งานสงฆ์พระเจ้าตนหลวง งานสงฆ์พระเจ้าตนหลวงแห่ไม้ค้ำดันโพธิ์ และพิธีรดน้ำคำหัวผู้อาวุโสในหมู่บ้าน จัดกันอย่างตึกคึกประจำปีในช่วงวันสงกรานต์ คือ วันที่ 16 เมษายน

ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านถ้ำ - หนองเปี้ย เป็นหมู่บ้านอยู่ในเขตตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านชายเขาเทือกสันผีปันน สันดอยเชียงดาว เป็นเทือกเขาหินปูน และเป็นแหล่งตาน้ำ ต้นน้ำ และลำต่างๆ สภาพป่าเป็นป่าชื้นเขตร้อนมีพันธุ์ไม้หลากหลาย

ลักษณะภูมิอากาศ

บ้านถ้ำ - หนองเปี้ย เป็นแหล่งต้นน้ำและเป็นพื้นที่ที่มีความลาดเอียงของแอ่งเขา ทำให้ช่องลมการไหลเวียนอากาศเย็นสบายตลอดปี และมีอากาศหนาวเย็นในฤดูหนาว

การเดินทาง

การเดินทางสู่บ้านถ้ำ - หนองเบี้ย สามารถเดินทางจากตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่วิ่งตาม เชียงใหม่ - แม่ฮ่องสอนประมาณ 120 กม. ผ่านอำเภอแม่อริม อำเภอแม่แตง และอำเภอเชียงดาว ข้าม คอยหัวโตนถึงประตูเมืองผาจอม เลี้ยวซ้ายตรงข้ามป้อมตำรวจผาหงษ์ ประมาณ 2 - 3 กม.

การบริการที่พัก มีบริการที่พักสำหรับท่องเที่ยวที่ต้องการพักค้างคืน แบบ Home Stay

โปรแกรมการท่องเที่ยว

โปรแกรม 2 วัน 1 คืน อาหาร 3 มื้อ 500 บาท/คน

เดินชมหมู่บ้าน สัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ศึกษาและ สัมผัสธรรมชาติบริเวณป่าดงชมพูที่คงความสมบูรณ์ บริเวณแหล่งตาน้ำของชุมชน และบริเวณวัด ถ้ำดับเตา

การบริการ	อัตราค่าบริการ
1. ค่าที่พัก (Home Stay)	100 บาท / คน / คืน
2. ค่าอาหาร	50 บาท / คน / มื้อ
3. ค่าบริการเจ้าของบ้าน	50 บาท / หลัง
4. ค่าบริการสถานที่ท่องเที่ยว	100 บาท / คน
5. ค่ามัคคุเทศก์	200 บาท / กลุ่ม 5 คน
6. ค่าบริการนวดพื้นบ้าน	80 บาท / ชั่วโมง

สถานที่ติดต่อ

วัดถ้ำดับเตา ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ โทรศัพท์ 0-6180-6644

บ้านผู้ใหญ่บ้าน (นายคำมูล เกาใส) โทรศัพท์ 0-6186-0516

ชุมชนรอบคอยหลวง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

คอยหลวงเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เดิมเป็นเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเชียงดาว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 ต่อมาปี พ.ศ. 2424 ได้ถูกประกาศเป็นรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคอยเชียงดาว โดยมีพื้นที่ประมาณ 230,000 ไร่ มีเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาวและสถานีวิจัยพันธุ์สัตว์ป่าคอยเชียงดาวร่วมกันดูแล สภาพพื้นที่บริเวณคอยหลวงเชียงดาวอุดมไปด้วยทรัพยากรที่มีความหลากหลายทางระบบนิเวศมากมาย ทั้งสัตว์ป่า กล้วยไม้และพันธุ์ไม้หายาก อีกทั้งยังมีระบบคุณค่า ความเชื่อและความสัมพันธ์ของคนในชุมชนกับทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่บริเวณรอบคอยหลวงเชียงดาวอีกด้วย ซึ่งนับว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าและควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบต่อไป

การจัดการรูปแบบท่องเที่ยวในปัจจุบัน

คอยหลวงเชียงดาว มีลักษณะเด่นทางธรรมชาติ ทั้งในเรื่องของพรรณพืชที่มีแห่งเดียวในประเทศไทย เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าสงวน 2 ชนิด ใน 15 ชนิดของไทย และมีทิวทัศน์ที่สวยงาม มีความสูงเป็นอันดับของประเทศ และเป็นภูเขาหินปูนที่สูงเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ มีลักษณะสูงชันของหน้าผา ตั้งแต่ 45 – 70 องศา ในช่วงระดับความสูง 1,900 เมตร ขึ้นไป ประกอบกับการเดินทางเข้าถึง ต้องใช้วิธีเดินเท้าเท่านั้น ไม่มีถนนสำหรับรถยนต์เข้าถึง รูปแบบการท่องเที่ยวจึงเป็นลักษณะที่สอดคล้องกับระบบนิเวศน์ ดังนี้

- ๑. ผจญภัย กับสภาพป่า ระยะทาง และความชันของพื้นที่
- ๒. เดินทางโดยเดินเท้าเท่านั้น ระยะทางประมาณ 11 กิโลเมตร ทั้งสองเส้นทางใช้เวลาเดินทางขึ้นประมาณ 5 – 6 ชั่วโมง และเดินลงประมาณ 3 – 4 ชั่วโมง
- ๓. ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งน้ำบริเวณที่พัก จึงต้องนำน้ำและสิ่งของที่จำเป็นติดตัวขึ้นไป
- ๔. เดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทาง และพื้นที่ที่กำหนดให้เท่านั้น
- ๕. ตลอดการเดินทาง และการพักแรม ห้ามรบกวน หรือทำอันตรายต่อสภาพธรรมชาติ นักท่องเที่ยว ต้องคำนึงอยู่เสมอว่าต้องอนุรักษ์สิ่งเหล่านี้
- ๖. ต้องมีผู้นำทางหรือลูกหาบ ที่ได้รับการอบรมจาก เขต ๑ เชียงดาว เดินทางไปด้วยทุกครั้ง ซึ่งนอกจากนำทางและแบกสัมภาระแล้ว ยังทำหน้าที่แทนพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการดูแลเบื้องต้น และยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน

ระยะเวลาการท่องเที่ยว

- ☆ เปิดฤดูกาลท่องเที่ยวประมาณเดือนพฤศจิกายน ถึง มีนาคม ของแต่ละปี
- ☆ การเดินขึ้นดอยหลวงไม่ควรเกิน 16:00 น. ของวัน
- ☆ การเดินขึ้นดอยหลวง ขึ้นได้ 2 เส้นทาง คือ 1) เส้นทางเด่นหญ้าขัด และ 2) ปางวัวบ้านนาเลา
- ☆ การพักแรม สามารถพักแรมแบบ Camping ได้บริเวณอ่างสูง ในบริเวณก๊วลม ห้ามนอนเด็ด เนื่องจากจะเป็นการรบกวนธรรมชาติ และสถานที่ที่ไม่เอื้อต่อการ Camping

โปรแกรมการท่องเที่ยว

- ◎ เรียนรู้เรื่องราว ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชียงดาว ผ่านถ้ำเชียงดาว
- ◎ เพลิดเพลินกับการเดินศึกษา เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ดอยหลวง เชียงดาว
- ◎ เพิ่มเติมประสบการณ์ การใช้ชีวิตร่วมกับพี่น้องลื้อ บ้านนาเลาใหม่ ผ่านกิจกรรมเดินป่า สัมผัสวิถีชีวิตชนเผ่า และชมการแสดงพื้นบ้านชนเผ่าลื้อ

อัตราค่าบริการ

๑) กรณีเดินป่า เส้นทางศึกษาธรรมชาติดอยหลวงเชียงดาว

1. ค่าตอบแทนลูกหาบ คนละ 300 บาท/วัน
2. ค่าตอบแทนผู้นำทาง/นักสื่อความหมาย คนละ 500 บาท/วัน
3. ค่ายานพาหนะ หากขึ้นทางเด่นหญ้าขัด ราคา 1,000 บาท/รอบ
4. ค่ายานพาหนะ หากขึ้นทางนาเลา ราคา 500 บาท/รอบ
5. ค่าอาหารตามแต่ตกลง ขึ้นอยู่กับจำนวนวันที่เดินทางท่องเที่ยวด้วย

๒) กรณีศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตชนเผ่าลื้อ บ้านนาเลาใหม่

1. ค่าที่พักแบบ home stay ราคา 50 บาท/คน/คืน
2. ค่าอาหาร ราคา 50 บาท/คน/มื้อ
3. ค่าบริการคนนำทาง (พักแรม 1 คืน) ไม่รวมค่ารถ 600 บาท/คน
4. ค่าบริการ โปรแกรมพิชิตดอยหลวงเชียงดาว 2,000 บาท/คน

สถานที่ติดต่อ

โครงการวิจัย การศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมบนคอยหลวงเชียงดาว

โดยคุณวารินทร์ วรินทร์เวชและคณะ โทรศัพท์ 01-287-2301

คุณอรุณ อุทัย ผู้ประสานงานกลุ่มรักษ์คอยหลวง โทรศัพท์ 01-748-4871

หรือ 053-456-501

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว โทรศัพท์ 053-455-802 หรือ 01-952-2738

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษารูปแบบการจัดการและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง การสนทนากลุ่ม การสังเกตอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งนี้เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือ เพื่อพัฒนากลไกในการเชื่อมประสานให้เกิดเครือข่ายโดยชุมชน เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นอย่างไร เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนงานและการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป ผู้ศึกษาได้สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะตามกรอบแนวคิดในการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 เพื่อการพัฒนากลไกในการเชื่อมประสานให้เกิดเครือข่าย

การศึกษารูปแบบการจัดการและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจำนวน 6 ชุมชน พบว่า จากการดำเนินกิจกรรมในช่วงระยะที่ผ่านมา ทำให้เกิดการพัฒนากลไกในการเชื่อมโยงประสานงานกันระหว่างชุมชนที่มีความพร้อมในด้านการจัดการท่องเที่ยวและชุมชนที่มีความพร้อมในระดับหนึ่ง จากผลการศึกษาได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่มีความพร้อมในการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านแม่กำปอง ชุมชนบ้านแม่กลางหลวง
2. กลุ่มที่มีความพร้อมในระดับหนึ่ง ได้แก่ ชุมชนบ้านถ้ำ หนองเปื๋ย (ขาดความพร้อมในด้านการตลาด) ชุมชนคอยหลวง เชียงดาว (ขาดความพร้อมในการมีส่วนร่วม) ชุมชนม้งคอยปุย (ขาดความพร้อมในการจัดการด้านพื้นที่และการพัฒนาแหล่งที่พัก)
3. กลุ่มที่ไม่มีความพร้อม ได้แก่ ชุมชนห้วยน้ำริน (ขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการด้านการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชน)

5.1.2 รูปแบบและวิธีการจัดการเครือข่าย

เนื่องจากการศึกษา พบว่า การจัดรูปแบบและวิธีการจัดการเครือข่าย จำเป็นต้องจัดตั้งเป็นองค์กรเครือข่ายของชุมชนที่มีการดำเนินการด้านท่องเที่ยวโดยชุมชนและจำเป็นต้องมีการพบปะอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและการดำเนินกิจกรรมของแต่ละชุมชน ซึ่งการศึกษาค้นคว้าพบว่าในระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการจัดประชุมประจำเดือนอย่างต่อเนื่องและการร่วมสำรวจเส้นทางพื้นที่เพื่อจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงเครือข่ายภายในของแต่ละชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 เส้นทาง ได้แก่

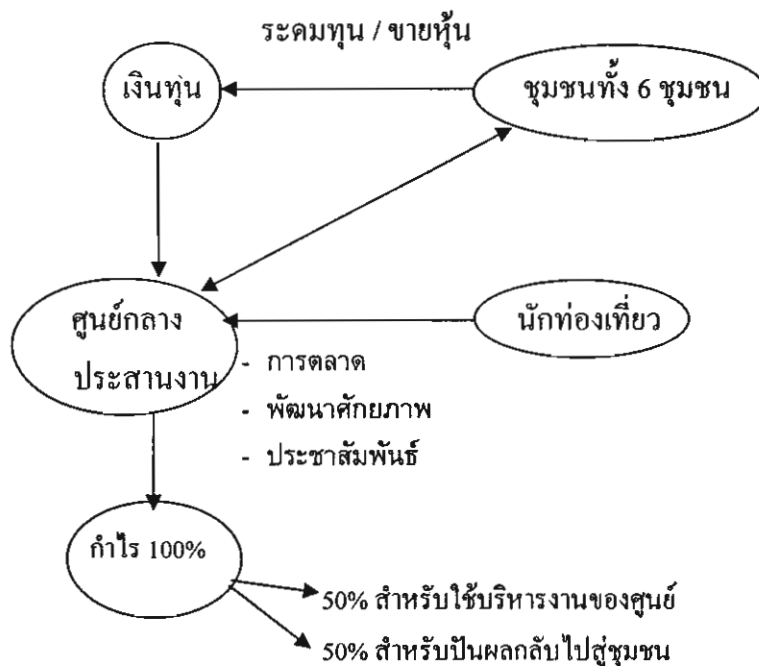
เส้นทางที่ 1 เชียงดาว หนองเปื๋

เส้นทางที่ 2 คอยบุย แม่กำปอง

เส้นทางที่ 3 คอยบุย แม่กลางหลวง

ทำให้เกิดกลไกในการเชื่อมโยงประสานงานอย่างต่อเนื่อง มีความเข้าใจร่วมกันอย่างชัดเจนถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และการมีส่วนร่วมของทีมวิจัย ตลอดจนได้สร้างความรู้ ความเข้าใจกับกลุ่มชาวบ้านที่เกี่ยวข้องในแต่ละชุมชนได้เป็นอย่างดี แต่ในการศึกษายังขาดกลไกในการดำเนินงานที่ชัดเจน ในเรื่องขององค์กรที่จะจัดตั้งว่าเป็นอย่างไร ต้องร่วมลงทุนแบบไหน และใช้สถานที่ใดในการดำเนินงานในอนาคต ซึ่งในขณะนี้จำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนอุปกรณ์สำนักงานในการอำนวยความสะดวกจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค (ชั่วคราว) ในการใช้สถานที่พบปะและเงินทุนในการสนับสนุน แต่ในการณ์นี้ได้ร่วมกันกำหนดกรอบ แนวทางในการบริหารจัดการองค์กรร่วมกัน เพื่อเป็น Model ในการทดลองการบริหารจัดการเครือข่ายฯ โดยมีโครงสร้าง ดังนี้

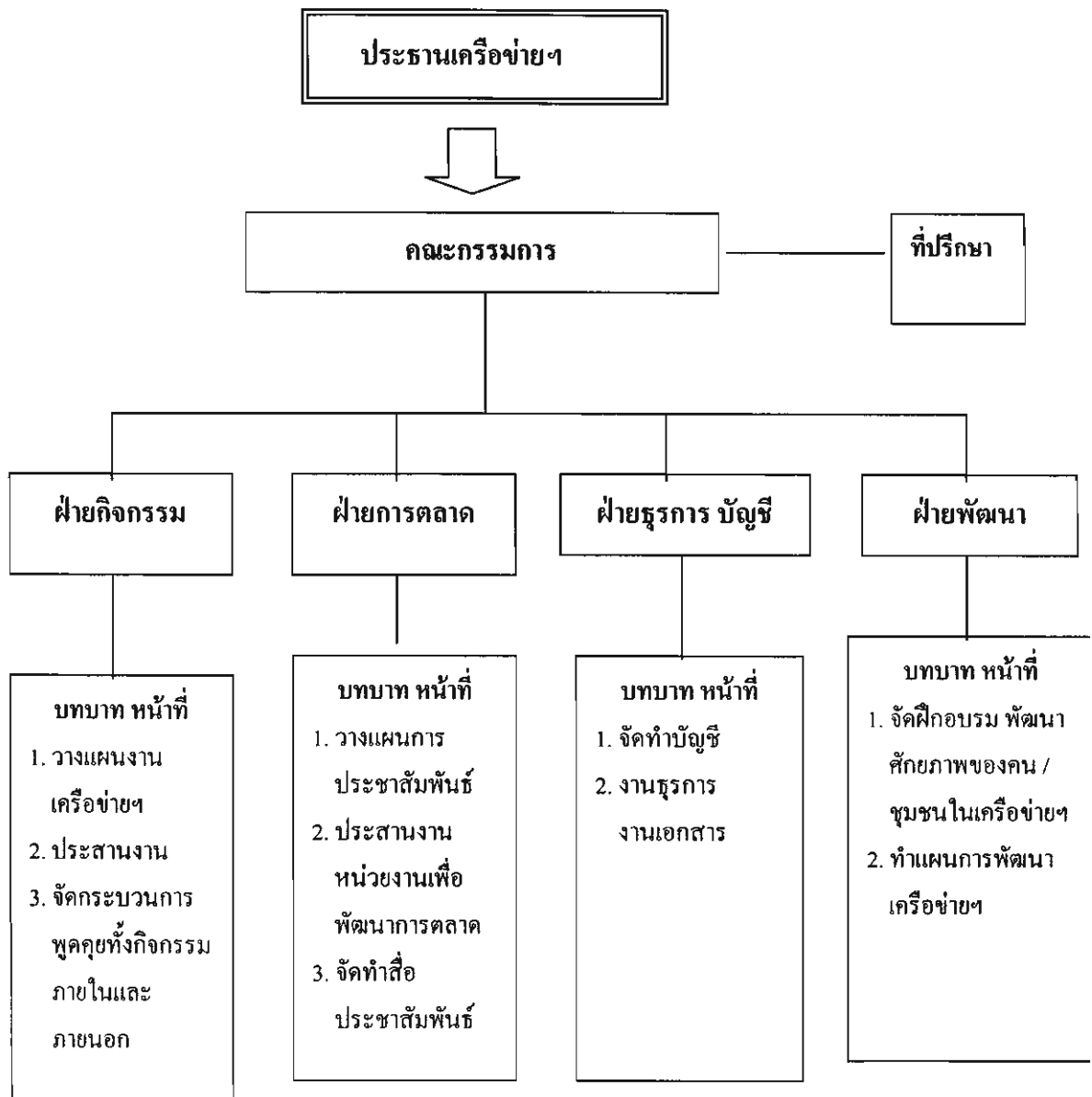
รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายฯ

ขั้นตอนการจัดการ ในโครงสร้างการบริหารดังกล่าว

1. การร่วมทุนจะเป็นในรูปของการซื้อหุ้นของแต่ละชุมชน แล้วแต่ว่าแต่ละชุมชนจะมีความสามารถในการซื้อหุ้นเท่าใด ชุมชนที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายฯ จะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้นขึ้นไป แต่ไม่เกิน 10 หุ้น (มูลค่าหุ้นละ 100 บาท)
2. เมื่อมีเงินทุนจากการซื้อหุ้นของสมาชิกเครือข่ายแล้วเราก็จะได้นำเงินทุนเหล่านั้นมาจัดตั้งศูนย์ข้อมูลของชุมชนและศูนย์ประสานงานกลางและใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์
3. จัดจ้างตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่ประสานงานระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว โดยทำหน้าที่เรื่องการตลาดให้กับชุมชน (แผ่นพับ หรือทำเว็บไซต์) ส่งต่อนักท่องเที่ยวให้กับชุมชน
4. เมื่อชุมชนมีนักท่องเที่ยว มีรายได้เกิดขึ้น ต้องมีการจัดสรรเงินรายได้นั้นกลับมายังศูนย์ประสานงานกลาง ที่มีตัวแทนทำหน้าที่ดูแลอยู่ อาจจะเป็น 10% ของรายได้หลังหักค่าใช้จ่าย
5. ในแต่ละปีถ้าศูนย์มีกำไรก็จะได้จัดสรรกำไรออกเป็น 2 ส่วน
 - ส่วนแรก ใช้สำหรับการบริหารจัดการ
 - ส่วนที่สอง ใช้สำหรับเป็นเงินปันผลไปยังชุมชนตามจำนวนหุ้นที่ชุมชนถือ

โครงสร้างขององค์กร

5.2 อภิปรายผล

ผู้ศึกษาได้นำเอาแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้ทำการศึกษาและค้นคว้ามาเพื่อสนับสนุนให้การศึกษารุ่นนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีการศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมและศักยภาพของชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชนในหลาย ๆ ท้องถิ่นแล้วก็ตาม แต่ผู้ศึกษาเห็นว่าการวิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ของแต่ละท้องถิ่นมีเงื่อนไขที่แตกต่างกันทั้งสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี และการเรียนรู้ รวมถึงข้อจำกัดและอุปสรรคของชุมชนเอง

ผลจากการวิเคราะห์ความพร้อมของชุมชน โดยเครื่องมือ SWOT สามารถวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1. ภาพรวมของ 6 ชุมชน กิจกรรม, การมีส่วนร่วม, ความสามารถในการรองรับของชุมชน
2. การวิเคราะห์ด้านตลาด
 - กลุ่มเป้าหมาย นักท่องเที่ยว
 - ช่องทางการตลาด, การประชาสัมพันธ์
3. รูปแบบขององค์กร เครือข่าย
 - ชมรม, สมาคม, บริษัท, สหกรณ์
 - การตั้งกลุ่มบริหารจัดการเครือข่าย
 - จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายในรายละเอียดได้ดังนี้

5.2.1 เพื่อพัฒนากลไกในการเชื่อมประสานให้เกิดเครือข่าย โดยใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือในการศึกษา

การศึกษาความพร้อมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัดและอุปสรรค ของชุมชน เพื่อก่อให้เกิดกลไกในการประสานงานร่วมกันระหว่างชุมชน การจัดทำโปรแกรมแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง เพื่อนำไปสู่รูปแบบการจัดตั้งเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ โครงการประสานงานวิจัย สำนักงานสนับสนุนกองทุนการวิจัย สำนักงานภาคเหนือ ทางเลือก เครือข่าย และธุรกิจท้องถิ่น,(2547) เพื่อสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อันจะนำไปสู่การสร้างกระบวนการให้เกิดเชื่อมโยงในการประสานพัฒนาความร่วมมือขององค์กรภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษา และ

ชุมชนท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการจัดระบบการท่องเที่ยวของชุมชน รวมทั้งร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวเขตภาคเหนือให้เป็นไปอย่างสอดคล้องเหมาะสม

จากผลการศึกษาในระยะที่ 1 เห็นได้ว่ากระบวนการของกิจกรรมในการวิเคราะห์ความพร้อมของแต่ละชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดกลไกในการเชื่อมโยงประสานงานกันระหว่างชุมชนทำให้มีการเตรียมความพร้อมและสร้างความรู้ ความเข้าใจในจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัดอุปสรรคของตนเอง ว่ามีความพร้อมอยู่ในระดับใดและต้องพัฒนาเพิ่มศักยภาพในด้านใดบ้าง ซึ่งตรงกับภราเดช พยัณวิเชียร (2547) การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมของชุมชน เพราะเนื่องจากความเป็นจริงของชุมชนนั้นมีจุดอ่อนทางด้านเศรษฐกิจ จุดอ่อนทางด้านสภาพภาพและสังคม จุดอ่อนด้านวิชาการ (โลกาภิวัตน์) ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ชุมชนจะต้องรู้ตัวตนของตนเอง เพื่อไปสู่ทางเลือกในการกำหนดทิศทางการพัฒนาศักยภาพอย่างยั่งยืน อันจะนำไปสู่ยุคการผลิตกำลังร่วมกันในการก่อตั้งเป็นเครือข่ายของชุมชน เพื่อมีน้ำหนักในการเจรจาต่อรองจากหน่วยงานในภาครัฐ และเอกชน เพื่อผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนต่อไป

5.2.2 เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการศึกษาวิจัยนั้นพบว่ารูปแบบ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของทั้ง 6 ชุมชนที่ได้ศึกษานั้นมี รูปแบบ กิจกรรม โปรแกรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ตามแต่ลักษณะของพื้นที่ และวิถีของคนในชุมชนนั้น หากเพียงแต่มีสิ่งที่เหมือนกันคือ ชุมชนท่องเที่ยวทั้ง 6 ชุมชน มีเป้าหมายในการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือเพื่อที่จะบอกเล่าเรื่องราวของตัวเอง ต่อผู้มาเยือน หรือนักท่องเที่ยว และยังเน้นการเพิ่มพูน ประสพการณ์ ความรู้ให้กับนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าบ้านและผู้มาเยือน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในเครือข่ายฯ ทั้ง 6 ชุมชนนั้น ต่างมีเป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยวที่เหมือนกัน ดังนั้นในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์ วิพากษ์ ร่วมกันของทีมวิจัยนั้นสามารถสรุปร่วมกันเป็นบทสรุปจากงานวิจัยนี้ได้คือรูปแบบของการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่สมควรจะเป็นลักษณะของเครือข่าย มีความผูกพัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันแบบพี่น้อง ชุมชนที่มีประสพการณ์มากกว่าก็จะคอยเป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชนที่ยังใหม่ และต้องมีเวที พบเจอ พูดคุยกันเป็นประจำ อย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญต้องมีกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งจากงานวิจัย ทีมวิจัยได้ร่วมกันสรุปรูปแบบของเครือข่ายฯ ออกมาในลักษณะของบริษัทจำลอง ที่มีโครงสร้างการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ เพื่อให้เกิดการกระจาย

งาน กระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม รวมทั้งต้องมีกฎ ระเบียบ ข้อตกลง และมีวิธีการบริหารจัดการร่วมกันโดยเป็นมติจากที่ประชุม และทุกคนที่เป็นสมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นได้ เพราะเครือข่ายฯ จะเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน ในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น ด้านข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ รวมทั้งด้านการตลาด

แนวความคิดในการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวฯ เชียงใหม่

- ประเด็นสำคัญในการเชื่อมโยงเครือข่ายฯ
 - การหนุนเสริมกันในการด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยว
 - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งจากภายในและภายนอก
 - ต้องมีพันธสัญญา - จับมือกันทำงาน - เชื่อมโยง - เหมือนเครือญาติ
 - สามารถต่อรอง - งบประมาณ - พัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยว โดยชุมชนเป็นผู้กำหนด
 - ต้องมีการประสานงานการทำงานกันอย่างต่อเนื่อง
 - ต้องแบ่งปัน - ความรู้ - การตลาด - ปชส. เพื่อสังคม
 - ต้องรู้เท่าทันข้อมูล สถานการณ์ ภายนอก เพื่อปรับตัวและตื่นรู้อยู่เสมอ

รูปแบบองค์กรเครือข่าย

1. มีการบริหารจัดการที่ชัดเจน
2. มีคนทำงานเป็นหลัก
3. ชุมชนเป็นผู้บริหาร / กำหนดนโยบาย
4. มีค่าธรรมเนียมสมาชิก เพื่อความต่อเนื่องยั่งยืน
5. มีเป้าหมายระยะ 3 – 5 ปี ในการจัดตั้ง โดยรัฐสนับสนุน
6. มีกิจกรรม โปรแกรมชุมชน
7. มีแผนงาน 6 เดือน

โดยเครือข่ายฯ จะได้ทดลองหารูปแบบในการบริหารองค์กรที่ได้กำหนดร่วมกันนั้นไป ทดลองปฏิบัติจริงในฤดูกาลท่องเที่ยว ปลายปี พ.ศ.2548 นี้ โดยการจัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัย เพื่อเป็นการเปิดตัวและประชาสัมพันธ์เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และสื่อมวลชน และให้นักท่องเที่ยวติดต่อผ่านระบบเครือข่ายฯ เพื่อที่เครือข่ายฯ จะได้ทดลองรูปแบบการจัดการในแบบขององค์กร เครือข่ายที่ได้จากงานวิจัย ซึ่งทีมวิจัยหลายคนมองว่างานวิจัยเรื่องเครือข่ายฯ นี้คงมิได้จบลงพร้อมกับการปิดโครงการวิจัย ภายใต้การสนับสนุนของ สกว.ภาค หากเพียงแต่จะต้องมีการทดลองทำ ทบทวน พหุคูณ เพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น อย่างตลอดเวลา รูปแบบที่สรุปได้จากงานวิจัยนี้จึงเป็นเพียงแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งต้องมีการทำไปปรับไป เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม สอดคล้อง และเกิดประโยชน์จริง อย่างเป็นรูปธรรม

5.3 บทสรุป บทเรียน จากงานวิจัย

รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนในโครงการวิจัยฯ เน้นการพัฒนาคน แต่รูปแบบของผู้ประกอบการมีมุมมองที่สวนทางกัน ดังนั้น การท่องเที่ยวชุมชนต้องรู้และเข้าใจกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งต้องเป็นกลุ่มที่เข้าใจในการศึกษาหาความรู้จากธรรมชาติ และวัฒนธรรม จึงมีผลให้ชุมชนไม่ขาดอำนาจในการต่อรองทางด้านราคา และการจัดกิจกรรม

กระบวนการทำงานของโครงการวิจัยฯ ที่ผ่านมาแม้ว่าจะไม่มีปัญหาการทำงานมากนัก แต่ก็ขาดการสอดคล้องต่อการทำงานตามสภาพความเป็นจริงของพื้นที่พอสมควร การทำงานโดยเครือข่ายที่มีความแตกต่าง ทั้งพื้นที่ บริบทชุมชน ลักษณะการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน บางครั้งไม่อาจใช้ การเชื่อมโยงของพื้นที่มาเป็นตัวกำหนดความเหมาะสม ในการเชื่อมโยงกิจกรรมเข้าด้วยกัน ยกตัวอย่างเช่น ชุมชนบ้านม้งคอยปูมาอาจเชื่อมโยงสู่บ้านแม่กลางหลวงคอยอินทนนท์ได้ เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวเป็นคนละกลุ่ม เช่นกันที่ไม่อาจเชื่อมโยงบ้านถ้ำหนองเป็ดให้เข้ากับบ้านถ้ำเชียงดาวเนื่องจากรูปแบบกิจกรรมและช่วงเวลาการท่องเที่ยวที่ต่างกัน เป็นต้น ซึ่งทางทีมวิจัยรับทราบสภาพปัญหานี้ ประกอบกับแต่ละชุมชนก็มีปัญหาของตน ไม่ว่าจะเป็น การลดบทบาทของ ทีมวิจัยในชุมชน ความสนใจของชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยวมีอยู่ในระดับต่ำ การดำเนินการแก้ปัญหาที่น่าจะเหมาะสม ซึ่งเป็นการผ่านกระบวนการคิดแลกเปลี่ยนในทีมวิจัย พบว่า กระบวนการพึ่งตนเองในรูปแบบของสัจจะออมทรัพย์ระหว่างชุมชน ที่ระดมทุนกันเองและดูแลช่วยเหลือกันเองน่าจะเป็นทางออกที่เหมาะสม ได้รับการยอมรับมากที่สุด โดยเฉพาะชุมชนที่เริ่มพบปัญหาหลังจบโครงการวิจัยเช่นบ้านถ้ำหนองเป็ด บ้านห้วยน้ำริน มองว่าเป็นความหวังอย่างมาก ในการสนับสนุนกิจกรรมระหว่างกัน รูปแบบการประสานกันระหว่างชุมชน ถูกปรับให้เป็นแบบที่

สอนน้อง ชุมชนที่ประสบความสำเร็จเช่น บ้านแม่กลางหลวงและแม่กำปองได้ให้ความช่วยเหลือในทุกด้านแก่ชุมชนเหล่านี้ มีการสอดประสานทำงานเข้าด้วยกัน โดยการจัดตั้งศูนย์ร่วมระหว่างชุมชนภายใต้การสนับสนุนของททท.เชียงใหม่ เพื่อการกระจายกลุ่มนักท่องเที่ยวแก่สมาชิกเครือข่าย ตลอดจนเป็นศูนย์ประสานงาน ศูนย์การตลาด การนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยว

สิ่งที่สะท้อนจากทีมวิจัยนั้นเห็นตรงกันว่า น่าจะมีการนำผลการศึกษาวิจัยไปทดลองปฏิบัติเพื่อให้เห็นผลที่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม ที่สามารถดำเนินการได้ทันทีโดยตัวของชุมชนเอง แม้ว่าจะผิดพลาดบ้าง ล้มลุกบ้างแต่ก็เป็นประสบการณ์ที่มีค่าของชุมชน สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นต้นทุนที่มีอยู่แล้วในชุมชน และสามารถดำเนินการได้ จุดอ่อนใหญ่ที่สุดของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวคือ ด้านการตลาดที่ต้องพึ่งพา บริษัททัวร์จากภายนอก การดำเนินการตั้งศูนย์กลางฯ นับว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ตรงจุดที่สุด และต้องลงมือปฏิบัติจริงอย่างจริงจัง ซึ่งต้องทำไป ทบทวนไป เพราะคำตอบที่ได้จากงานวิจัยไม่ใช่คำตอบสุดท้ายที่สำเร็จรูป หากเพียงแค่สถานการณ์ วันเวลา ที่เปลี่ยนแปลงไป ก็ทำให้ต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ในโลกของความเป็นจริง

5.4 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษารูปแบบการจัดการและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ประการหนึ่ง เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดตั้งเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงขอสรุปข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อทีมวิจัย

1. ควรมีการจัดประชุมในพื้นที่ระหว่างชุมชนที่ทำการศึกษา เพื่อเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการสร้างความสัมพันธ์ของทีมผู้วิจัยกับคนในชุมชนให้มีความรู้ ความเข้าใจระหว่างกันมากขึ้น
2. ควรมีการพัฒนาศักยภาพของทีมผู้วิจัย ให้มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร
3. ควรจัดหากลไกการทำงาน อาจเป็นบุคคล หรือ องค์กร สถาบันการศึกษา เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่างชุมชนและประสานงาน ดำเนินการด้านการตลาดให้กับเครือข่ายการท่องเที่ยวของชุมชนต่อไป

นอกจากนี้ท่านที่ปรึกษาคุณภราเดช พัทธวิเชียร อดีตผู้ว่าการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท) ยังได้ให้ข้อเสนอแนะ ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ศึกษารูปแบบของโครงสร้างการส่งเสริมสินค้าผลิตภัณฑ์ตำบล OTOP ที่ภาครัฐให้การสนับสนุน เพื่อให้เกิดภาพที่ชัดเจนของด้านการบริการที่ชัดเจนในด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งอาจจะเป็นรูปแบบหรือตัวอย่างได้ เช่น การจัดงานแสดงสินค้า จัดนิทรรศกาล มหกรรมต่างๆ เป็นต้น
2. ศึกษาข้อมูลการจัดสรรงบประมาณที่มีการแบ่งสัดส่วนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และผู้ว่าราชการแต่ละจังหวัด ซึ่งเป็นงบประมาณที่รัฐสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวโดยตรง เพื่อที่จะประสานงบประมาณมาช่วยในการจัดการได้
3. ศึกษาขีดความสามารถของชุมชนในท้องถิ่น ในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว ว่ามีองค์กรหรือหน่วยงานใดที่มีบทบาทในการมีส่วนร่วมภายในท้องถิ่นบ้าง เพื่อประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ในการทำงานร่วมกัน

บรรณานุกรม

- ลีศึก ฤทธิเนติกุล และคณะ. การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนชาวม้งบ้านดอยปู่
จังหวัดเชียงใหม่. งานวิจัยสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2545.
- บุษบา สิทธิการ และคณะ. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านแม่กลางหลวง ดอยอินทนนท์ จังหวัด
เชียงใหม่. งานวิจัยสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2546.
- พรมมินทร์ พวงมาลา และคณะ. รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน บ้านแม่
กำปอง กิ่งอำเภอแม่ฮ่อน จังหวัดเชียงใหม่. งานวิจัยสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย. 2547.
- วัชรินทร์ ศรีสัตบุตร และคณะ. รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุม
ชนบ้านหนองเบี้ย ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่. งานวิจัยสนับสนุน
โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2547.
- ลีศึก ฤทธิเนติกุล และคณะ. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนบ้านห้วยน้ำริน อำเภอแม่
วาง จังหวัดเชียงใหม่. งานวิจัยสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2547.
- วารินทร์ วรินทร์เวช และคณะ. รายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 โครงการการศึกษา และพัฒนารูป
แบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมบนดอยหลวงเชียงดาว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบริเวณ
รอบดอยหลวงเชียงดาว. งานวิจัยสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
2547.

ภาคผนวก

ในการทำการวิจัยในครั้งนี้ทางโครงการได้สร้างเครื่องมือในการวัดความพร้อมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งเป็นการตรวจสอบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา/อุปสรรคหรือ โอกาส ของชุมชนว่าเป็นอย่างไรบ้าง โดยใช้เครื่องมือนี้เป็นตัวชี้วัด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลความพร้อมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

ชื่อหมู่บ้าน.....

1. ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวอะไรบ้าง ที่เป็นจุดเด่นภายในท้องถิ่น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ชุมชนมีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับการท่องเที่ยวอย่างไรและรูปแบบของกิจกรรมเป็นแบบไหน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ชุมชนมีการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ชุมชนมีการจัดการขยะและสิ่งสกปรกในแหล่งพื้นที่ตามจุดท่องเที่ยวอย่างไร

- วิธีการการจัดเก็บขยะภายในชุมชนเป็นอย่างไร
- วิธีการขนส่ง มีการขนส่งอย่างไร
- วิธีการกำจัดขยะ ใช้วิธีการใดบ้าง

5. ชุมชนมีการบำบัดน้ำเสียที่เกิดจากการให้บริการด้านท่องเที่ยวอย่างไร

- การบำบัดน้ำเสียในแหล่งที่พักอาศัย
- การบำบัดน้ำเสียที่เกิดจากการประกอบอาหารที่เพิ่มขึ้น
- การบำบัดน้ำเสียที่เกิดจากห้องน้ำ/สุขา

6. ชุมชนมีการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่

- ชุมชนได้รับการฝึกอบรมเพื่อเป็นไกด์ท้องถิ่นหรือไม่
- องค์กรใดเป็นผู้รับผิดชอบ

7. ชุมชนมีระบบการรักษาความปลอดภัยหรือให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยว

- เส้นทางการเดินทางภายในชุมชนสภาพเป็นอย่างไร
- เส้นทางในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว
- ความปลอดภัยในแหล่งที่พัก
- หน่วยแจ้งข้อมูลข่าวสารมีแหล่งใดบ้าง
- มีการจัดเวรยาม หรือไม่ จัดอย่างไร
- การปฐมพยาบาลขั้นต้น มีอะไรบ้าง
- ความปลอดภัยในสุขภาพอนามัย เช่น น้ำดื่ม คุณภาพอาหาร และห้องน้ำ
- องค์กรใดเป็นผู้รับผิดชอบ

8. ชุมชนมีจำนวนเส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอย่างไรและมีการจัดการอย่างไร

- ความสะดวกสบายของถนน
- สถานที่จอดรถ/ลานจอดรถ
- ท่าเทียบเรือ
- มีกฎระเบียบและมาตรการอะไร
- ด้านการรักษาความปลอดภัยเป็นอย่างไร
- องค์กรใดเป็นผู้รับผิดชอบ

9. ชุมชนมีป้าย/สัญลักษณ์ บอกเส้นทางของแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน

- ขนาดของป้ายเป็นอย่างไร
- สัญลักษณ์ที่ใช้สื่อความหมายของชุมชน
- วัสดุที่นำมาใช้ในการทำคืออะไร
- ชุมชนใช้มาตรฐานจากอะไร
- องค์กรใดเป็นผู้รับผิดชอบ

10. ชุมชนมีศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อบริการสำหรับนักท่องเที่ยว

- ที่ตั้งของศูนย์และเวลาทำการ
- จำนวนวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ที่ต้องใช้
- สื่อที่จะใช้ เช่น แผ่นพับ ป้ายโฆษณา
- องค์กรใดเป็นผู้รับผิดชอบ

11. ชุมชนมีจำนวนห้องพักสำหรับให้บริการนักท่องเที่ยว

- จำนวนห้องพักที่พร้อมให้บริการ
- ความสะอาดของอุปกรณ์ที่พัก ที่นอน หมอน
- ความเป็นส่วนตัวของสถานที่พัก
- ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งที่พัก
- องค์กรใดเป็นผู้รับผิดชอบ

12. ชุมชนมีการให้บริการอาหาร/เครื่องดื่ม สำหรับบริการนักท่องเที่ยว

- มีการให้บริการแบบไหนบ้าง
- มาตรฐานของความสะอาดเป็นอย่างไร
- วัตถุดิบที่นำมาใช้ในการประกอบอาหารมาจากแหล่งใด
- น้ำดื่มนำมาจากแหล่งใด
- องค์กรใดเป็นผู้รับผิดชอบ

13.ชุมชนมีจำนวนห้องน้ำ ชาย/หญิง สำหรับบริการนักท่องเที่ยว

- จำนวนเท่าไร /แยกห้องน้ำหญิง/ชาย
- การดูแลรักษาความสะอาด
- องค์กรใดเป็นผู้รับผิดชอบ

14.ชุมชนมีมาตรการในการควบคุมนักท่องเที่ยวอย่างไร

- กฎระเบียบและกติกาของชุมชนมีข้อปฏิบัติอะไรบ้าง
- มีการแนะนำตักเตือนนักท่องเที่ยวอย่างไร
- มีมาตรการบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎระเบียบของชุมชนอย่างไร

15. ภาพปัญหาและข้อคิดเห็นอื่นๆ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ นางสาวโฉมศิริ ทิมสุทิน
 ที่อยู่ 99 ห้วยแก้วเพลส ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
 โทรศัพท์ 0-1487-7034

เกิดวันที่ 29 มิถุนายน 2510

ประวัติการศึกษา

- ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
- ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประสบการณ์ทำงาน

- อาจารย์โรงเรียนเทคนิคพณิชยการธนบุรี พ.ศ. 2539 - 2541
- จัดทำรายการสารคดีการท่องเที่ยวอนุรักษ์รู้จักชุมชน ให้แก่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2542 - 2543
- จัดทำรายการสารคดีอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม “ภัยใกล้คุณ” ให้แก่สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 พ.ศ. 2543 - 2544
- อาสาสมัครคณะทำงานร่วมพัฒนาหมู่บ้านชนบท พ.ศ. 2542 - ปัจจุบัน
- ที่ปรึกษาหมู่บ้านป่าสักงาม หมู่บ้านป่าไผ่ และหมู่บ้านดง ในการพัฒนาส่งเสริมเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2545 - ปัจจุบัน